

Prisutvecklingen för mobiltelefoni och bredband

PTS prisrapport 2016

Prisutvecklingen för mobiltelefoni och bredband

PTS prisrapport 2016

Rapportnummer

PTS-ER-2016:34

Diarienummer

16-10213

ISSN

1650-9862

Författare

Andreas Wigren, Olov Enström, Karin Fransén

Post- och telestyrelsen

Box 5398

102 49 Stockholm

08-678 55 00

pts@pts.se

www.pts.se

Innehåll

Sammanfattning	5
Abstract	7
1 Inledning	9
1.1 Bakgrund	9
1.2 Avgränsningar	9
1.3 Definitioner	9
2 Metod och material	11
2.1 Internationella prisjämförelser	11
2.1.1 Svårigheter med internationella prisjämförelser	11
2.1.2 Källor till prisjämförelser	12
2.2 Studie av gruppanslutningar för fast bredband	13
3 Resultatredovisning	14
3.1 Vad får konsumenten för pengarna?	14
3.1.1 Skillnader mellan fast och mobilt bredband	14
3.1.2 Affärsmodeller i förändring	16
3.1.3 Användningen av mobildata fortsätter att öka i Sverige	19
3.1.4 Inlåsnings effekter	19
3.1.5 Nya regler om ett öppet internet och transparens	20
3.2 Fast bredband	21
3.2.1 Underlag för prisjämförelser	21
3.2.2 Prisutvecklingen för fast bredband	22
3.3 Gruppanslutningar för fast bredband	24
3.3.1 Förutsättningar för gruppanslutning	25
3.3.2 Många olika tjänster kan ingå i ett gruppavtal	27
3.3.3 Bindningstider och hastigheter	28
3.3.4 Gruppanslutning ger fördelaktiga priser	29
3.3.5 Konsumentaspekter av gruppanslutning	29
3.4 Sampaketerade tjänster	30
3.4.1 Olika former av sampaketering	30
3.4.2 Prisutvecklingen för sampaketerade tjänster	32
3.4.3 Konsumentaspekter av sampaketering	33
3.5 Mobilt bredband	34
3.5.1 Prisutvecklingen för mobilt bredband	34
3.5.2 Intäktsutvecklingen för fast och mobilt bredband	37
3.6 Mobila samtals- och datatjänster	39
3.6.1 Genomsnittsanvändaren av mobila samtals- och datatjänster	39
3.6.2 Priskorgar för mobila samtals- och datatjänster	39
3.6.3 Prisutveckling för mobila samtals- och datatjänster	39
3.6.4 Prisjämförelse av svenska operatörers mobila samtals- och datatjänster	41
3.6.5 Prisutveckling på internationella roamingtjänster	44
3.6.6 Intäktsutveckling för mobila samtals- och datatjänster	47
4 Bilagor	49
4.1 Växelkurser	49

Figurer

Figur 1 Exempel på användning av datamängd	15
Figur 2 Lägsta månadspris på fast bredband 100 Mbit/s.....	22
Figur 3 Lägsta månadspris för fast bredband 100 Mbit/s inklusive lokala erbjudanden	23
Figur 4 Prisutvecklingen i Sverige för fast bredband 100 Mbit/s	24
Figur 5 Tjänster som kan ingå i ett gruppavtal.....	28
Figur 6 Lägsta månadspris för fast bredband och fast telefoni.....	32
Figur 7 Lägsta månadspris för fast bredband, fast telefoni och tv	33
Figur 8 Lägsta månadspris på mobilt bredband (fristående tjänst) 10 GByte.....	35
Figur 9 Prisutvecklingen för mobilt bredband (fristående tjänst) i Sverige	36
Figur 10 Prisjämförelse av svenska abonnemang på mobilt bredband (fristående).....	37
Figur 11 Genomsnittlig intäkt från abonnemang på fast och mobilt bredband	38
Figur 12 Lägsta månadspris på mobilabonnemang med minst 2 Gbyte och 100 samtal ...	40
Figur 13 Prisutvecklingen för mobila samtals- och datatjänster i Sverige 2012-2016	41
Figur 14 Prisutveckling på mobila samtals- och datatjänster hos de största operatörerna i Sverige 2015-2016.....	42
Figur 15 Pris per Gbyte för mobilabonnemang hos svenska operatörer 2016	43
Figur 16 Jämförelse av eurotaxan, alternativa taxor och avgiftstaket.....	46
Figur 17 Intäkter från mobilabonnemang: andel fasta och rörliga avgifter	48

Sammanfattning

PTS prisrapport 2016 beskriver utvecklingen i Sverige för fast och mobilt bredband samt mobiltelefoni utifrån ett pris- och konsumentperspektiv. Rapporten innehåller även internationella prisjämförelser med ett urval av länder.

Fast bredband

Sverige hade det sjunde billigaste abonnemanget på fast bredband med minst 100 Mbit/s bland ett urval av OECD-länder 2016. Det billigaste svenska abonnemanget fanns hos Com Hem och kostade 324 kr per månad, vilket var en minskning med 24 procent jämfört med 2015. Den internationella jämförelsen baseras på de största operatörernas rikstäckande erbjudanden. Om även lokala abonnemang inkluderas var dock Sverige det näst billigaste landet. De billigaste lokala abonnemangen i Sverige, hos Bahnhof och Bredband2, kostade 200 kr per månad.

Gruppanslutning för fast bredband, t.ex. via en bostadsrättsförening, ger ofta ett betydligt lägre pris – upp till 50 procent billigare – än när en enskild konsument köper motsvarande abonnemang. Det finns emellertid betydande variationer mellan gruppavtal då många olika faktorer påverkar slutkundspriset. En nackdel med gruppanslutning är att avtalen oftast löper över längre tid, typiskt sett 3-5 år, och att konsumenten är bunden till en och samma bredbandsleverantör under hela avtalstiden. Det är dock möjligt att konkurrensutsätta operatören när avtalet har gått ut och då antingen välja en annan operatör eller en annan avtalsmodell, t.ex. ett ”öppet nät” där hushållen kan välja mellan olika bredbandsleverantörer.

Mobilt bredband

Under 2016 var Sverige det fjärde billigaste landet för mobilt bredband som fristående tjänst, vilket var samma placering som året innan. Lägsta priset bland erbjudandena i Sverige hade ett abonnemang från Tele2 som kostade 149 kr per månad. Abonnemanget innehöll 20 Gbyte per månad och var samma erbjudande och pris som var billigast även 2015.

På den svenska marknaden finns abonnemang på mobilt bredband som fristående tjänst med upp till 200 Gbyte data per månad. PTS jämförelsen av lägsta priset mellan 2015 och 2016 visar en prisminskning i kategorierna 10-15 Gbyte, 60 Gbyte och 200 Gbyte.

Mobila samtals- och datatjänster

Bara Finland var billigare än Sverige för ett mobilabonnemang med minst 100 samtal, 140 sms och 2 Gbyte data per månad. Det lägsta priset i Sverige var 145 kr per månad för ett abonnemang hos Tele2 (Comviq). Samma abonnemang var också billigast under 2015 och även priset var detsamma.

PTS jämförelse av svenska mobilabonnemang visar att lägsta priset har minskat i flera datamängdskategorier mellan 2015 och 2016. I två av kategorierna (2-4 Gbyte och 10-15 Gbyte) minskade lägsta priset med mer än 25 procent.

Under 2016 fanns det fastprisabonnemang med upp till 100 Gbyte på den svenska marknaden. Priset per Gbyte är starkt relaterat till hur mycket data per månad som ingår i abonnemanget. Ju mer data som ingår desto lägre blir snittpriset per Gbyte. Det högsta priset per Gbyte var 229 kr (för ett abonnemang med 1 Gbyte) medan det lägsta var 5 kr (för ett abonnemang med 100 Gbyte).

Konsumentaspekter

Det finns ett växande behov av information och tydlighet från operatörernas sida när komplexiteten hos tjänsterna ökar. De flesta mobiloperatörer har nu t.ex. appar för att mäta dataförbrukning och information på hemsidorna som hjälper kunder att bedöma deras databehov. Bristande transparens i erbjudanden och avtal är dock fortfarande ett problem för konsumenterna på hela marknaden för elektronisk kommunikation. PTS anser att det t.ex. skulle bli lättare att lösa eventuella problem i efterhand om det vore enklare för konsumenterna att byta operatör. Ett steg i riktning mot en mer flexibel konsumentmarknad är att samtliga operatörer nu erbjuder abonnemang utan bindningstid.

Internationell roaming

Det har blivit billigare att använda mobilen i andra EU-länder, tack vare nya regler inom EU. Målsättningen är att det inte ska vara dyrare än att ringa, sms:a och surfa med mobilen i det egna landet. Under 2016 lanserade svenska operatörer nya prislistor som gör det mer fördelaktigt att använda mobilen inom EU.

Abstract

The Price Report 2016 describes trends for fixed and mobile broadband and mobile telephony from a price and consumer perspective. The report also contains international price comparisons with selected countries.

Fixed broadband

Among a selection of OECD countries, Sweden had the seventh-cheapest subscription for fixed broadband with a minimum speed of 100 Mbit/s in 2016. The cheapest Swedish subscription was offered by Com Hem and cost SEK 324 per month, which represents a reduction of 24% compared to 2015. This comparison is based on the largest operators' subscriptions with nationwide coverage. If local offers are also included, however, Sweden was the second-cheapest country. The cheapest local subscriptions in Sweden – provided by Bahnhof and Bredband2 – cost SEK 200 per month.

Group connections for fixed broadband (for example, via a residents' association) often have a considerably lower price – up to 50% cheaper – than that which an individual consumer would pay for an equivalent subscription. There are, however, significant variations between group contracts as the final cost to the end customer is affected by many factors. One disadvantage of group connections is that the contract often extends over a longer time period – typically 3-5 years – and the consumer is tied to using the same supplier of broadband for the entire duration of the contract period. It is, however, possible to expose the operator to competition when the contract expires, and either choose a different operator or another contractual model – for example, an 'open network' where households can choose from between different broadband suppliers.

Mobile broadband

Subscriptions for stand-alone mobile broadband with up to 200 Gbyte of data per month are available on the Swedish market. PTS's comparison of the lowest prices in 2015 and 2016 shows a reduction in price in the 60 Gbyte and 200 Gbyte categories. In the other categories, the price remained unchanged.

In 2016, Sweden was the fourth-cheapest country for mobile broadband, which is the same ranking as in the previous year. The cheapest offer in Sweden was a subscription from Tele2 which had a monthly cost of SEK 149. This subscription included 20 Gbyte of data per month, and the same offer (at the same price) was also the cheapest subscription in 2015.

Mobile voice and data

Only Finland was cheaper than Sweden for a mobile subscription including at least 100 calls, 140 SMS and 2 Gbyte of data per month. The lowest price in Sweden was SEK 145 per month, for a subscription with Tele2 (Comviq). The same subscription was also the cheapest offering in 2015, and the price has not changed since then.

PTS's comparison of Swedish mobile subscriptions shows that the lowest price decreased in several of the data categories between 2015 and 2016. In two of the categories (2-4 Gbyte and 10-15 Gbyte per month), the lowest price decreased by more than 25%.

In 2016, mobile subscriptions with up to 100 Gbyte per month were available on the Swedish market. The price per Gbyte is strongly related to the amount of monthly data that is included: subscriptions with larger amounts of data have a lower average price per Gbyte. The highest price per Gbyte was SEK 229 (for a subscription with 1 Gbyte), whilst the lowest was SEK 5 (for a subscription with 100 Gbyte).

Consumer aspects

There is a growing need for information and clarity from the operators as the complexity of the services increases. For example, most mobile operators now have apps to measure data usage and information on websites which help customers to assess their data needs. However, a lack of transparency in the offers and agreements is still a problem for consumers in the entire market for electronic communication. PTS believes that making it easier for consumers to change operator, for example, would make it easier to resolve any problems afterwards. One step that has been taken towards ensuring a more flexible consumer market is that all operators now offer subscriptions without an obligatory contract period.

International roaming

As a result of new EU regulations, it has become cheaper to use mobile phones in other EU countries. The objective is that it should not be any more expensive to call, send SMS or to use the internet than it would be in the user's home country. In 2016, Swedish operators launched new price tariffs which make it more advantageous to use mobile phones in other countries within the EU.

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Enligt PTS instruktion har myndigheten till uppgift att övervaka pris- och tjänsteutvecklingen inom området elektronisk kommunikation. Som ett led i detta arbete producerar PTS årligen en prisrapport. Syftet med rapporten är att beskriva pris- och tjänsteutvecklingen samt att belysa konsumentaspekter av denna utveckling.

Rapporten beskriver prisutvecklingen för ett urval av tjänster i Sverige och relaterar den i vissa fall även till internationella priser på motsvarande tjänster. Prisrapporten beskriver även aktuella affärsmodeller, trender och konsumentfrågor. Detta ökar PTS kunskap om hur olika prisplaner inverkar på konsumenternas användning av de tjänster som analyseras, och även hur dessa inverkar på konsumenternas sammantagna kostnader för tjänsterna. En önskvärd effekt av rapporten är också att bidra till medvetna val hos konsumenterna.

1.2 Avgränsningar

Prisrapporten är främst deskriptiv men innehåller även viss analys. Rapporten avgränsas till fast bredband och mobila samtals- och datatjänster. Prisjämförelserna är avgränsade till privataabonnemang, vilket innebär att prisutvecklingen för företagsabonnemang inte beskrivs i rapporten. Slutkundstjänster över publika trådlösa lokala nätverk (wifi) ingår inte heller.

I prisjämförelserna räknas enbart kostnader för själva tjänsten elektronisk kommunikation in. Den utrustning som krävs för att använda tjänsterna är alltså inte inkluderad. Inte heller tas hänsyn till tilläggs- och mervärdestjänster som exempelvis HBO Nordic eller Spotify. I kapitel 2 beskrivs ytterligare avgränsningar för de respektive delmarknaderna.

1.3 Definitioner

Fast bredband: Med fast bredband avses i denna rapport bredband via de trådbundna teknikerna xDSL, fiber och kabel-tv-nät med en nedladdningshastighet på minst 2 Mbit/s.

Mobilt bredband: Internetanslutning med hög hastighet som använder mobilnäten. Om inget annat anges så avser mobilt bredband i denna rapport både mobilt bredband som fristående tjänst och som tilläggstjänst.

Med *mobila samtals- och datatjänster* avses mobila samtalstjänster som är sampaketerade med data, *mobilt bredband som tilläggstjänst*. Användare av mobila samtals- och datatjänster med mobilt bredband som tilläggstjänst har i praktiken oftast en smart telefon.

Mobilt bredband som fristående tjänst omfattar mobila bredbandstjänster som inte är sampaketerade med en samtalstjänst. Denna typ av mobilt bredband används t.ex. med hjälp av en 4G-router router eller ett USB-modem (dongel).

2 Metod och material

Det kan vara svårt att på ett korrekt sätt återge priset för elektroniska kommunikationstjänster. För det första kan den totala kostnaden för en tjänst bestå av flera delar, t.ex. en startavgift, fast pris för obegränsad användning inom Sverige och enhetsbaserade avgifter vid användning utomlands. För det andra har abonnemang ofta ett rabatterat pris under en inledande period ("kampanjpris"). Den snabba teknikutvecklingen och förändringen av användarmönster inom området elektronisk kommunikation försvårar också jämförelser av prisutvecklingen över tid. Användningen av elektroniska kommunikationstjänster, mätt i exempelvis mängd överförd mobildata, förändras kontinuerligt. Detta innebär t.ex. att en genomsnittlig användare i dag genererar betydligt mer datatrafik via mobilnäten än för bara några år sedan.

2.1 Internationella prisjämförelser

2.1.1 Svårigheter med internationella prisjämförelser

Utöver de svårigheter med att jämföra priser för elektroniska kommunikationstjänster som redan nämnts, tillkommer ett par svårigheter med internationella jämförelser. För det första ser efterfrågan olika ut i olika länder och efterfrågan påverkar hur tjänster bjuds ut och paketeras. Vanligtvis tar prissättningen sikte på vanliga användarmönster. Om användningen skiljer sig mycket åt mellan de länder som jämförs, är det sannolikt att länder vars genomsnittliga användning avviker mycket från andra länder framstår som dyra. Detta eftersom utbudet i länderna snarare riktar sig mot användare vars beteende liknar det genomsnittliga i landet. På motsvarande sätt framstår länder vars genomsnittsanvändning liknar övriga länder, som relativt billiga.

För det andra påverkar valutornas olika köpkraft den verkliga prisnivån. De flesta prisjämförelser mellan länder använder därför köpkraftsjusterade priser som tar hänsyn till skillnader i prisnivå mellan länderna. Köpkraftspariteten, PPP (*purchasing power parity*) gör det möjligt att jämföra priser för olika länder i enheter med samma köpkraft. PPP mellan två valutor är lika med kvoten mellan de belopp som behövs för att köpa samma mängd varor och tjänster i respektive land. I de internationella prisjämförelser av abonnemang som finns i rapporten anges lägsta månadspris (inklusive moms) i varje land, omräknat i köpkraftsjusterade kronor (SEK/PPP)¹.

¹ Genomsnittlig växelkurs mellan 2016-02-01 och 2016-08-31 från oanda.com korrigerade med senast tillgängliga relativa prisnivåer från OECD (augusti 2016).

För det tredje påverkas internationella prisjämförelser av fluktuationer i växelkurser mellan olika valutor. Stora förändringar kan ske från en dag till en annan. Därmed kan prisjämförelser mellan länder med olika valutor ge olika resultat beroende på vilket datum som växelkursen avser. I Prisrapporten 2016 har PTS försökt mildra detta genom att använda genomsnittlig växelkurs över 6 månader.

Mot bakgrund av de ovanstående svårigheterna är syftet med en internationell prisjämförelse främst att skapa en ungefärlig bild av de svenska prisnivåerna för abonnemang på mobila samtals- och datatjänster och fast bredband.

För att bedöma prisutvecklingen på en marknad är det nödvändigt att jämföra prissättning över tid. I den här rapporten görs detta genom att jämföra utvecklingen av lägstapriset på abonnemang för olika typer av användare årsvis.

2.1.2 Källor till prisjämförelser

Prisuppgifterna som används i de internationella prisjämförelserna kommer från Strategy Analytics Teligen (Teligen) samt från EU-kommissionens rapport *Broadband Internet Access Cost (BLAC) Autumn 2015*.²

Prisstatistiken från både Teligen och BLAC är hämtad från operatörernas hemsidor och täcker endast ett urval av erbjudanden. Detta innebär att alla abonnemang och allt som påverkar den slutliga månadskostnaden för en slutanvändare inte inkluderas i prisjämförelsen:

- Kostnader för den utrustning som krävs för att använda vissa elektroniska kommunikationstjänster (exempelvis datorer eller mobiltelefoner) inkluderas inte.
- Kvalitetsaspekter så som samtalskvalitet och yttäckning ingår inte.
- Kostnader i samband med utlandstrafik ingår inte.
- Både abonnemang med fast månadsavgift och förbetalda abonnemang (kontantkort) ingår.
- Endast tjänster som går att nyteckna enligt operatörernas hemsidor ingår.
- Anslutningsavgifter är utslagna på tre år.

PTS har, där det varit möjligt, valt att jämföra priserna på svenska abonnemang med ett motsvarande abonnemang i ett urval av OECD-länder. I en del prisjämförelser ingår inte samtliga länder eftersom vissa typer av erbjudanden saknas i några länder.

² Van Dijk Management Consultants på uppdrag av EU-kommissionen.

I Teligens databas saknas priser för abonnemang på mobila samtals- och datatjänster med mer än 2 Gbyte data per månad. Den genomsnittliga svenska användaren förbrukar dock mer mobildata än så och de flesta abonnemang som säljs i Sverige innehåller också mer än 2 Gbyte. Därför har PTS gjort en kompletterande prisjämförelse i avsnitt 3.6.4, baserad på prisuppgifter som Myndigheten själv har samlat in. Dessa priser, som exkluderar tillfälliga rabatter, är insamlade i november 2015 och 2016.

Priser för sampaketerade tjänster i avsnitt 3.4 har samlats in av PTS på uppdrag av The Body of European Regulators for Electronic Communications (BEREC), ett samarbetsorgan för de nationella regleringsmyndigheterna i Europa. Uppgifterna är hämtade från operatörernas hemsidor/prislistor i juni 2016. I enlighet med BEREC:s instruktioner har tillfälliga rabatter exkluderats och kostnaden för fakturering lagts till priserna.

Prisuppgifterna i avsnittet om internationell roaming (3.6.5) är också hämtade från BEREC. Priserna anges i euro och är inte köpkraftsjusterade. Växelkurserna gäller per den 1 juli 2015.

2.2 Studie av gruppanslutningar för fast bredband

Avsnitt 3.3 i denna rapport beskriver och analyserar gruppanslutningar för fast bredband. Texten baseras på en studie genomförd av AB Stelacon på uppdrag av PTS i december 2016. Studien genomfördes via intervjuer med affärsansvariga för gruppanslutningar hos de sex största bredbandsleverantörerna i Sverige: Telia, Com Hem, Telenor, Bahnhof, Bredband2 och AllTele. Tillsammans hade dessa operatörer ca 90 procent av privataabonnemangen på fast bredband i juni 2016.³

³ Svensk telekommarknad första halvåret 2016, PTS-ER-2016:30.

3 Resultatredovisning

3.1 Vad får konsumenten för pengarna?

Syftet med detta avsnitt är att förklara att olika abonnemang på bredband samt abonnemang för mobila samtals- och datatjänster till mobiltelefoner har olika egenskaper. Det påverkar användarupplevelsen och därmed vad konsumenterna bedömer att de får för pengarna. Avsnittet ska också illustrera de svårigheter som konsumenterna kan ställas inför när de ska välja och jämföra erbjudanden samt förstå vilken typ av erbjudande som passar deras behov bäst. För konsumenten är det också av intresse att förstå de affärsmodeller och prisplaner som finns på marknaden och hur de fungerar.

3.1.1 Skillnader mellan fast och mobilt bredband

Följande avsnitt beskriver vad konsumenten kan göra med olika typer av bredbandsabonnemang med avseende på dataanvändning och vilken hastighet. I nuläget finns tydliga skillnader mellan fast och mobilt bredband.

Fast bredband: I Sverige är det vanligast att fast bredband levereras via fibernät, kopparnätet (xDSL) eller kabel-tv-nät. I nuläget byggs inga nya koppar- eller kabel-tv-nät i Sverige. Istället utrustas nybyggda bostäder vanligen med en fiberoptisk anslutning. Fiber medger symmetriska hastigheter över 1 Gbit/s för slutanvändarna, vilket i praktiken innebär att tekniken har få begränsningar för vilka tjänster som kan användas idag. Fiber är därför särskilt lämplig för användning av t.ex. molntjänster och strömmad video. Möjligheten att överföra stora mängder data i båda riktningarna gör att en fast anslutning ofta kan delas av flera personer, t.ex. inom ett hushåll.

För abonnemang på fast bredband ökar priset med den aviserade hastigheten (mätt i Mbit/s). I Sverige har abonnemang på fast bredband inte någon gräns för mängden data som kan användas under en månad. Begränsningar av datamängden för fasta bredbandsabonnemang förekommer dock i en del andra länder, t.ex. på Island.

Mobilt bredband: Mobilt bredband gör det möjligt att använda internet även utanför bostaden. Mobilt bredband kan användas med olika typer av terminaler, såsom smart telefon, surfplatta eller laptop. Surfplattor och laptops kan anslutas till det mobila bredbandet via en 3G/4G-router, ett USB-modem ("dongel") eller inbyggt SIM-kort. En fördel med mobilt bredband är att den initiala kostnaden för att få tillgång till bredband är låg jämfört med att installera fast bredband.

Hastigheterna som erbjuds via mobila bredbandsabonnemang kan vara högre än de som kan levereras via koptarnätet, men till skillnad från fasta bredbandsabonnemang har abonnemang på mobilt bredband idag en högsta gräns för användning ("datatak").

Hastigheten för mobilt bredband medger att i princip alla digitala tjänster kan användas, men användningen kan begränsas av datataket i abonnemanget. Om man mest läser webbsidor och skickar e-post krävs mindre datamängd medan det krävs mer data och högre hastighet för att titta film eller lyssna på strömmad musik via internet. Även användning av appar och sociala medier kräver viss datamängd. Det kan vara svårt för konsumenterna att veta hur mycket data som går åt för olika tjänster eller hur stor datamängd man ska välja, även om flera operatörer ger viss vägledning, t.ex. via sina hemsidor. Konsumentverkets portalsajt Hallå konsument! har sammanställt flera operatörers användning av data och gjort en sammanvägd dataväljare.⁴

Figur 1 Exempel på användning av datamängd

Hur mycket räcker en viss surfmängd till per dag?

GB data/månad	0,5 GB	1 GB	3 GB	5 GB	10 GB	50 GB
Streamad musik	10 min	15 min	45 min	1 tim	2 tim	10 tim
Antal webbsidor	5 st	10 st	20 st	20 st	25 st	100 st
Streamad video	-	2 min	10 min	15 min	30 min	100 min

Källa: Hallå konsument, Dataväljaren

I allt väsentligt kan man göra samma sak med mobilt bredband som fast bredband. Kapacitet och hastighet påverkas dock av villkoren i abonnemanget och lokala förhållanden i det mobilnät där användaren för tillfället befinner sig (exempelvis hur många andra användare i närheten som är aktiva vid tidpunkten och vilken kapacitet de använder).

⁴ <http://www.hallakonsument.se/tips-for-olika-kop/telekomtjanster/valja-datamangd/>

En viktig skillnad mellan fast och mobilt bredband vad gäller prismodellerna är alltså att priserna för abonnemang på mobilt bredbands beror på den mängd data som ingår i abonnemanget, medan priserna på fasta bredbandsabonnemang istället styrs av den marknadsförda hastigheten. Ytterligare en skillnad mellan fast och mobilt bredband är att mobila bredbandstjänster alltid kräver mobiltäckning. Hastigheten som användaren får kan också variera beroende på exempelvis belastning i cellen⁵.

3.1.2 Affärsmodeller i förändring

Konsumenternas ändrade efterfrågan driver utvecklingen

Slutkundernas efterfrågan på elektroniska kommunikationstjänster har förändrats under senare år. Ökad mobilitet och bandbredd samt innehållstjänster efterfrågas allt mer medan traditionella telefonitjänster (särskilt fast telefoni) efterfrågas i allt mindre utsträckning. Operatörerna ses alltmer som tillhandahållare av internetaccess, vilken i sin tur kan användas för konsumtion av olika innehållstjänster. Dessa förändringar ställer krav på operatörerna att anpassa sina affärs- och intäktsmodeller till de nya förhållandena. Olika former av sampaketeringar med OTT-tjänster och erbjudanden så som zero-rating är exempel på detta från de senaste åren.

Roaming och utlandssamtal

Under de senaste åren har mobiloperatörer lanserat flera erbjudanden med bättre priser för den som använder mobilen i utlandet (främst inom EU), eller ringer utlandssamtal. Dessa beskrivs mer ingående i avsnitt 3.6.5.

Fria strömmade tjänster (zero-rating)

I PTS prisrapport 2015 beskrevs erbjudanden där mobilkunder får använda vissa tjänster utan att det påverkar datamängden, s.k. zero-rating.⁶ Vanligtvis innebär det att operatören erbjuder en viss innehållstjänst (t.ex. Netflix, Facebook eller Spotify) eller en viss typ av tjänstekategori/användning (t.ex. video eller musik) som inte belastar konsumentens datamängd.

På den svenska marknaden erbjuder för närvarande Telia fri surf på sociala medier i samtliga mobilabonnemang och fri strömmad musik genom tjänsten Lyssna (begränsat till 100 Gbyte per månad). Tre erbjuder fri strömmad musik

⁵ En cell, när det rör sig om mobiltelefoni, är ett område i det mobila telenätet. Cellens geografiska område definieras som det område där en viss basstation har täckning.

⁶ Prisutvecklingen för mobiltelefoni och bredband 2015, PTS-ER-2015:30.

i alla abonnemang (begränsat till 70 Gbyte per månad). I Figur 1 bedöms 50 Gbyte per månad räcka till 10 timmar stömmad musik om dagen.⁷

OTT-tjänster

Det är vanligt bland operatörerna att erbjuda OTT-tjänster gratis under en period. Dessa är som regel anpassade för konsumtion i mobiltelefon eller surfplatta. Nedan redovisas ett urval av OTT-tjänster som några av operatörerna erbjuder med inledande gratismånader:

- Musiktjänster, som t.ex. Spotify, har funnits i ganska många år.
- Ljudbokstjänsten Storytel var också tidigt ute med en mobilanpassad streaminglösning.
- Readly erbjuder magasin och tidskrifter i ett Spotify-liknande format.
- Strömmande film (HBO Nordic, Viaplay, Min bio) är däremot en relativt ny tjänst i mobilsammanhang.

Det kan tilläggas att upplösningen på videotjänsten spelar in på hur mycket data som förbrukas. Att abonnemang säljs med konsumtion av OTT-tjänster i åtanke framgår av operatörernas ”dataväljare”, där datamängden som förbrukas vid användning av olika typer av OTT-tjänster anges.

Möjlighet att spara datamängd

Det vanliga upplägget bland mobiloperatörerna är att oförbrukad datamängd går förlorad för konsumenten vid månadens slut. Fler och fler operatörer låter dock sina kunder spara oförbrukad data. I Vimlas och Halebops abonnemang flyttas outnyttjad surfpott över till nästa månad. Hos Vimla kan man spara som mest 100 Gbyte. Telia har ett liknande upplägg, dock endast om kunden väljer att teckna ett abonnemang med minst 12 Gbyte per månad. Hos Tele2 sparas den extra datamängd som köps utöver abonnemangets surfpott i sex månader.

Slopade bindningstider

I Prisrapporten 2015 belyste PTS trenden med slopade bindningstider bland operatörerna.⁸ Hos alla de större svenska operatörerna går det nu att köpa mobilabonnemang utan bindningstid om kunden väljer att inte köpa en

⁷ PTS har granskat de svenska operatörernas erbjudande om fri surf för olika tjänster utifrån gällande EU-regler om ett öppet internet. PTS beslutsutkast från december 2016 går att ta del av här: <https://www.pts.se/sv/Nyheter/Internet/2016/Operatorer-ska-behandla-internettrafik-likvardigt-enligt-beslutsforslag-fran-PTS/>

⁸ PTS-ER-2015:30.

mobiltelefon samtidigt. Detta skiljer sig från den tidigare affärsmodellen som baserades på att kunden band upp sig till både abonnemang och telefon på avbetalning. Köp av mobiltelefon är förknippad med höga kostnader, vilket ofta leder till att konsumenten väljer en avbetalningslösning för mobiltelefonen. PTS anser att det finns fördelar i att inte vara bunden till en viss operatör för länge och om det finns möjlighet bör konsumenter därför välja ett erbjudande utan bindningstid.

Delad datapott

Det har blivit vanligare att operatörerna erbjuder abonnemang som kan delas mellan flera personer och terminaler. Till exempel kan hela familjens mobiltelefoni- och bredbandsabonnemang samlas i ett ”paraplyabonnemang” hos en operatör till ett rabatterat pris. Med sådana abonnemang kan flera personer dela en gemensam datapott mellan sig och olika enheter (t.ex. mobiltelefon och surfplatta). Tre ”3Dela Data”, Telenors familjeabonnemang och ”Telia Familj” är exempel på detta. Upplägget, t.ex. hur många abonnemang/användare som högst kan ingå, varierar mellan operatörerna.

Byta mobil under bindningstiden

Flera operatörer ger kunderna möjlighet att byta av mobiltelefon under bindningstiden. Ett exempel är Telenors erbjudande ”Telenor Change”. Förutsättningarna är att 50 procent av mobilens värde har avbetalats vid bytet och att det inte är för stort slitage på telefonen som byts in. Tele2 har lanserat ett erbjudande där kunden kan sälja sin gamla mobiltelefon och få rabatt på en ny telefon. Även Tre har en liknande kampanj (”3Byt upp”), där det går att uppgradera mobiltelefonen för den som tecknar ett abonnemang med 24 månaders bindningstid. Det varierar mellan operatörerna hur bindningstiden påverkas av att man byter mobil. En annan variant på mobiltelefonibyte är Halebops lansering av mobilshopen ”Re-loved”, där kunderna både ska kunna sälja och köpa begagnade mobiltelefoner.

Rabatterade abonnemang för studenter, ungdomar och seniorer

Samtliga operatörer erbjuder rabatterade abonnemang för ungdomar, studenter eller seniorer. I flera fall har samtliga kategorier samma rabattsats. Operatörerna rabatterar priserna med mellan 8 och 37 procent. I de flesta fall är det ett fast belopp eller procentsats som dras av varje månad. Halebop och Hallon erbjuder istället för sänkta priser en större mängd data till samma pris som för ett abonnemang med lägre surfpott.

Operatörerna riktar sig till olika målgrupper: Tele2 och Halebops rabatterbjudande omfattar bara studenter; Hallon och Comviq till studenter och seniorer (över 55 år); Telia och Tre har rabatter för ungdomar under 27 år. Vimla har rabatter för seniorer, studenter och unga under 18 år. Telenor erbjuder senior- och ungdomsrabatter vid 24 månaders bindningstid.

3.1.3 Användningen av mobildata fortsätter att öka i Sverige

Användningen av mobildata fortsätter att växa i Sverige. Datatrafiken i mobilnäten ökade med 31 procent mellan första halvåret 2015 och första halvåret 2016. Under första halvåret 2016 var genomsnittsförbrukningen per månad för ett privataffonnemang på fristående bredband 13 Gbyte och 3,9 Gbyte för ett privataffonnemang på mobilt bredband som tilläggstjänst.⁹

PTS har tidigare konstaterat att många konsumenter har svårt att uppskatta hur stor datamängd de använder per månad. Möjligheten för konsumenten att bilda sig en uppfattning om den egna dataförbrukningen har dock förbättrats genom t.ex. mobilappar som mäter förbrukningen per månad. Innan en konsument ingår avtal om mobilt bredband är det viktigt att fundera på hur mycket data man faktiskt förbrukar. Det är också viktigt att undersöka vilken kostnad det innebär att uppgradera sitt abonnemang till en större datamängd.

3.1.4 Inlåsnings effekter

Operatörerna har under senare år gjort förändringar i sina affärsmodeller som är positiva i ett konsumentperspektiv. Slopandet av bindningstid på abonnemang är det främsta exemplet på hur det blivit enklare för konsumenter att byta operatör. Alltjämt är bristande transparens fortfarande ett stort problem på telekommarknaden. Det omfattar frågor om tydlig, korrekt och överskådlig information om tjänster, priser och villkor.

Jämfört med andra marknader så är det ändå svårt för konsumenter att göra informerade val inom området elektronisk kommunikation. År efter annat intar telekombranschen en bottennotering i Konsumentverkets undersökning KMI (konsumentmarknadsindex). Tjänsterna är komplexa, svåra att begripa sig på och dessutom utvecklas så väl teknik som erbjudanden i snabb takt jämfört med många andra produkter och tjänster. En viktig skillnad mot många andra marknader är att konsumenter på marknaden för elektronisk kommunikation ofta blir uppbundna i längre avtal och att konsekvenserna därför blir värre av att välja fel.

Många vanliga konsumentproblem beror på svårighet att ta del av eller förstå information om bland annat priser och innehåll i erbjudanden. Det leder i sin

⁹ Svensk telekommarknad första halvåret 2016, PTS-ER-2016:30.

tur till missnöje med den tjänst som köpts, t.ex. när tjänsten eller priset avviker från förväntan. Vissa av de nya affärsmodeller som listas i avsnitt 3.1.2 har upplägg som är ekonomiskt fördelaktiga, men som kan innebära minskad transparens för konsumenten. I huvudsak gäller det operatörernas erbjudanden om delad datapott.

PTS har i en tidiga analys av konsumenternas situation på telekommarknaden dragit slutsatsen att det skulle vara lättare för konsumenter att ta sig ur avtal där de fått bristande eller felaktig information ifall det vore enklare att byta operatör. Detta skulle visserligen inte ta bort problemet med svårbegriplig eller bristande information, men det skulle åtminstone vara lättare att lösa problemen i efterhand. Vissa konsumenter ingår idag avtal om elektroniska kommunikationstjänster med en bindningstid på 24 månader. Om det visar sig att man köpt något annat än det man tänkt sig kan man välja på att antingen betala för bindningstiden som kvarstår, vilket blir ganska dyrt, eller så får man helt enkelt nöja sig med avtalet man ingått de närmaste två åren.

Enligt 5 kap 15 a § LEK får operatörerna ha maximalt 24 månaders bindningstid. Operatörerna måste även ha ett erbjudande om ett 12-månaders abonnemang. Bestämmelsen om avtal med maximalt 24 månaders bindningstid gäller i första hand för konsumenter, men också andra slutanvändare (föreningar, enskilda näringsidkare, organisationer) ska erbjudas sådana avtal på begäran.

Som redan nämnts verkar PTS för att de maximala bindningstiderna ska förkortas, med anledning av att det är svårt för konsumenterna att göra medvetna val på telekommarknaden.

3.1.5 Nya regler om ett öppet internet och transparens

Det finns ett nytt regelverk på EU-nivå rörande rätten till ett öppet internet. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2015/2120¹⁰. Nätneutralitetsregleringen, som började tillämpas den 30 april 2016, syftar till att säkerställa att trafik över internet behandlas likvärdigt och att slutanvändares rätt till ett öppet internet bevaras. För att åstadkomma detta har skyldigheter för leverantörer av internetjänster samt vissa konsumenträttigheter utformats.

¹⁰ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2015/2120 av den 25 november 2015 om åtgärder rörande en öppen internetanslutning och om ändring av direktiv 2002/22/EG om samhällsomfattande tjänster och användares rättigheter avseende elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster och förordning (EU) nr 531/2012 om roaming i allmänna mobilnät i unionen

Bland de nya reglerna finns en grundläggande rätt för slutanvändare att ta del av och distribuera innehåll, tjänster och applikationer över sin internetanslutning. Dessa rättigheter får inte inskränkas av internetleverantörer genom t.ex. begränsande avtalsvillkor eller affärsmetoder. Vidare får internetleverantörer endast vidta trafikstyrningsåtgärder under särskilda omständigheter och om vissa förutsättningar är uppfyllda. Bland konsumenträttigheterna som införts finns krav på transparens kring upp- och nedladdningshastigheter samt tydligare rättigheter för slutkunder när tjänsten inte lever upp till vad som beskrivits. Vidare framgår vilken information som leverantörer av internetjänster ska tillhandahålla och offentliggöra i avtal. PTS arbetar med att genomföra även dessa delar av förordningens bestämmelser.

3.2 Fast bredband

3.2.1 Underlag för prisjämförelser

Prisuppgifterna i detta avsnitt är hämtade från Teligen och kompletteras med data från *Broadband Internet Access Cost (BIAC) Autumn 2016*¹¹. Data från Teligen är insamlade under juni 2016 medan uppgifterna i BIAC samlats in mellan september och oktober 2015. Priserna inkluderar kampanjpriser i båda fallen. Prisjämförelsen baseras i båda fallen på det billigaste månadspriset från ett urval av operatörer. I Teligens data ingår bara rikstäckande erbjudanden medan BIAC innehåller både rikstäckande och lokala erbjudanden (via t.ex. stadsnät).

I Teligens databas ingår abonnemang från Telia, Com Hem och Telenor (Bredbandsbolaget). Dessa aktörer hade tillsammans 76 procent av abonnemangen på privatmarknaden i juni 2016. I BIAC-databasen ingår, utöver de ovan nämnda operatörerna, även AllTele, Bahnhof, Bredband 2 och Tele2, vilket ger en samlad marknadsandel på 90 procent.¹²

Detta urval medför att ett stort antal abonnemang på fast bredband i Sverige inte finns med i denna rapport. Det gäller inte minst många s.k. gruppanslutningar, där bostadsrättsföreningar, fastighetsägare, hyresvärdar eller samfälligheter slutit avtal med en bredbandsleverantör. Gruppanslutningar behandlas närmare i avsnitt 3.3.

I prisjämförelserna i detta avsnitt ingår inte erbjudanden som köps tillsammans med andra tjänster, så som t.ex. fast telefoni eller tv. Prisutvecklingen för sådana smpaketerade erbjudanden beskrivs i avsnitt 3.3.2.

PTS har i denna rapport valt att endast inkludera abonnemang utan begränsning av datamängden, eftersom detta är standard för fasta

¹¹ van Dijk Management på uppdrag av EU-kommissionen

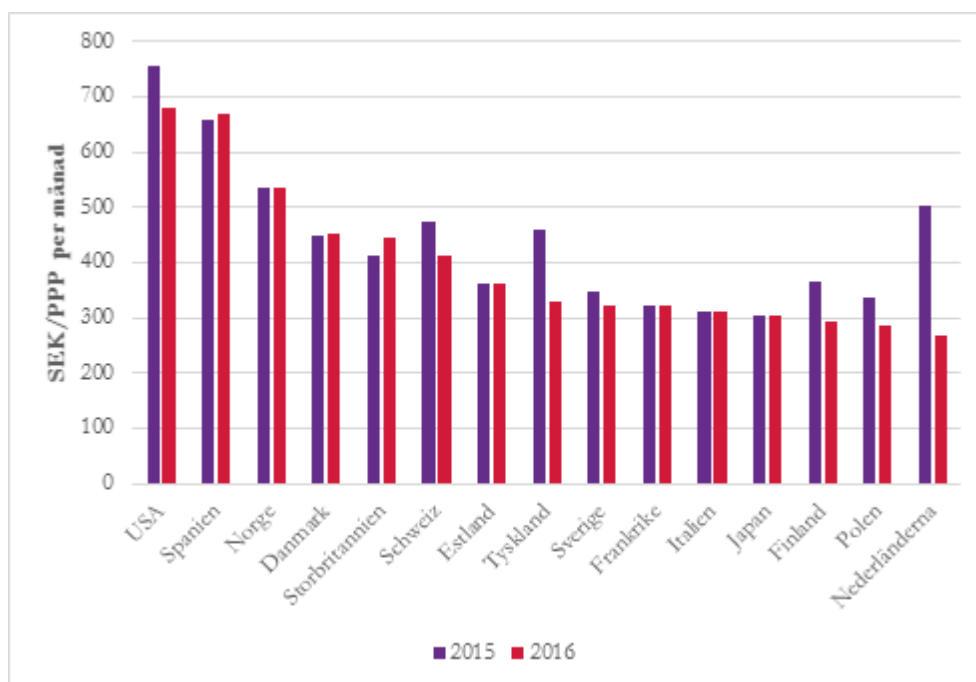
¹² Svensk telemarknad första halvåret 2016, PTS-ER-2016:30.

breddbandsabonnemang i Sverige. Av den anledningen finns t.ex. inte erbjudanden från Island med i prisjämförelsen nedan. De flesta fasta breddbandsabonnemang som säljs i Sverige idag har en nedladdningshastighet på 100 Mbit/s eller mer. Teligens och BIAC:s databaser innehåller därför bara ett fåtal svenska abonnemang med lägre hastigheter än 100 Mbit/s. Beskrivningen av prisutvecklingen i avsnitt 3.2.2 fokuserar därför på abonnemang med 100 Mbit/s men den innehåller även vissa jämförelser av abonnemang med lägre hastigheter.

3.2.2 Prisutvecklingen för fast bredband

Figur 2 nedan visar det lägsta månadspriset för ett abonnemang på fast bredband med minst 100 Mbit/s nedladdningshastighet. Sverige hade det sjunde lägsta priset av länderna i urvalet 2016. Trots att detta är en försämring jämfört med 2015, då Sverige låg på femte plats, så har priset sjunkit för det billigaste svenska abonnemanget. I augusti 2016 kostade det billigaste erbjudandet 324 kr per månad hos Com Hem. Detta är en minskning med 24 kr, eller 7 procent, jämfört med föregående år, då Com Hem också var billigast.

Figur 2 Lägsta månadspris på fast bredband 100 Mbit/s

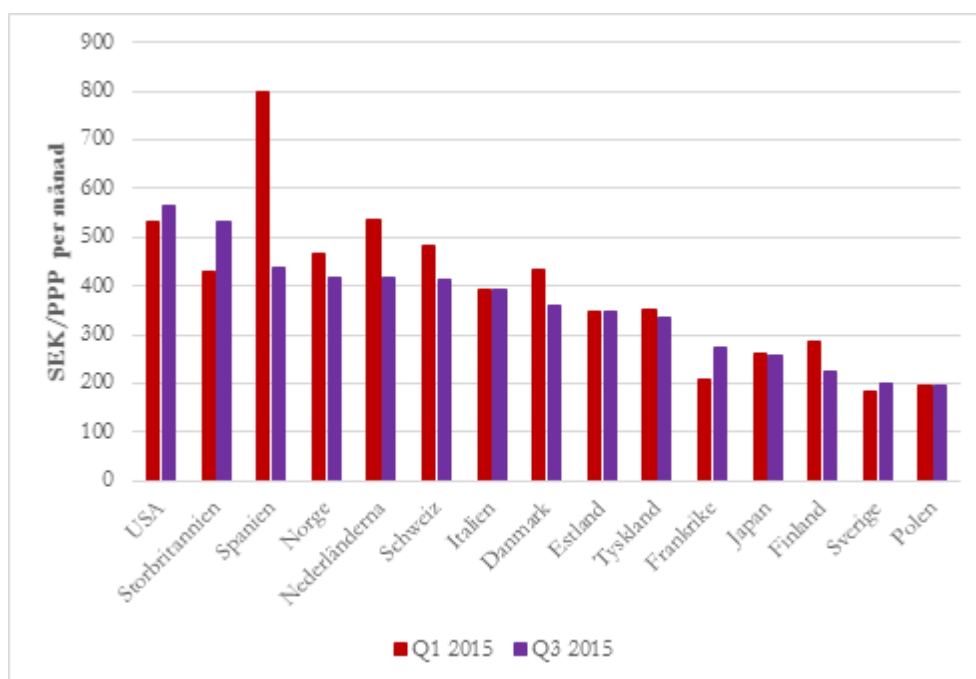

Källa: PTS och Teligen, 2016.

Figur 2 ovan baseras på Teligens databas, vilken bara innehåller rikstäckande abonnemang. Många svenska bredbandsabonnemang är dock endast tillgängliga lokalt (t.ex. i en kommun eller hos en fastighetsägare) och ingår därmed inte i underlaget. Därför har PTS valt att komplettera den internationella jämförelsen med statistik där även lokala abonnemang på 100 Mbit/s ingår. De senast tillgängliga uppgifterna avser tredje kvartalet 2015 och är hämtade från rapporten *BLAC Autumn 2015*. Figur 3 visar prisutvecklingen sedan första kvartalet 2015.

De billigaste abonnemangen i Sverige med minst 100 Mbit/s under tredje kvartalet 2015 var två lokala bredbandsabonnemang via fiber från Bahnhof respektive Bredband 2. Abonnemangen kostade båda 200 kr per månad, vilket är en ökning från 182 kr (10 procent) sedan första kvartalet samma år. Sverige hade därmed det näst billigaste abonnemanget bland länderna i urvalet, efter Polen.

Figur 3 Lägsta månadspris för fast bredband 100 Mbit/s inklusive lokala erbjudanden

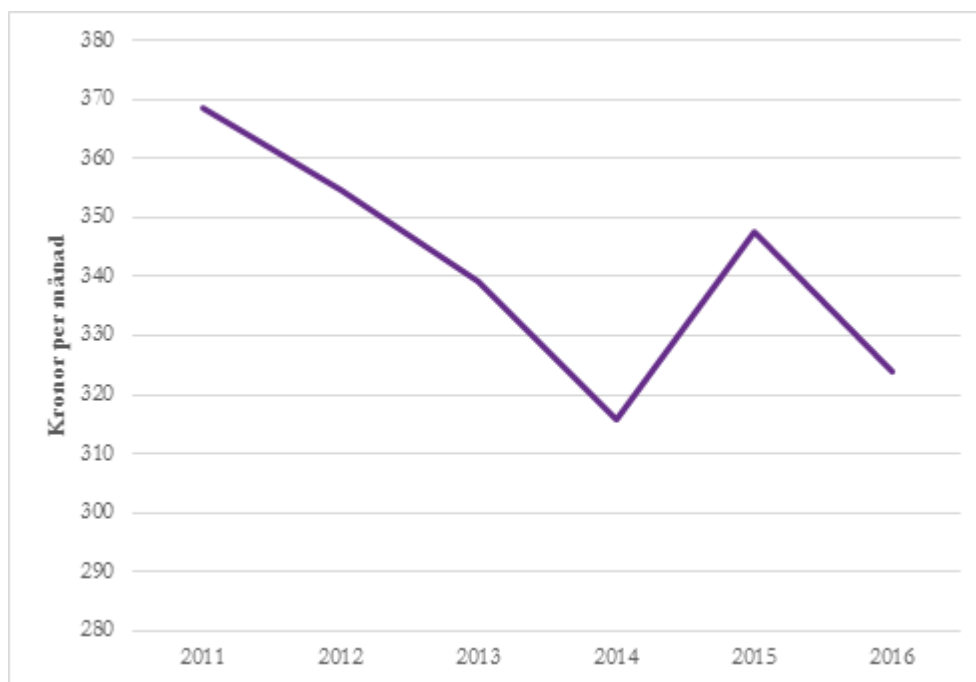

Källa: PTS och EU-kommissionen/Van Dijk Management Consultants, 2016.

Figur 4 visar hur lägsta priset för rikstäckande abonnemang på fast bredband i Sverige med 100 Mbit/s uppströms och 10 Mbit/s nedströms har utvecklats.

Lägstapriset har sjunkit med i snitt 2,5 procent per år mellan 2011 och 2016. Abonnemang via kabel-tv-nät hos Com Hem har oftast varit det billigaste erbjudandet under perioden. Notera dock att Tele2 inte ingår i statistiken.

Figur 4 Prisutvecklingen i Sverige för fast bredband 100 Mbit/s

Källa: PTS och Teligen, 2016.

Svenska bredbandsabonnemang med lägre hastigheter kan ofta vara dyrare vid nyteckning än abonnemang med 100 Mbit/s nedladdningshastighet. Teligens databas innehåller bara ett fåtal svenska abonnemang med mindre än 100 Mbit/s. Det billigaste abonnemanget med minst 10 Mbit/s kostade 293 kronor per månad. Detta abonnemang från Com Hem hade en hastighet på 50 Mbit/s. Telia och Bredbandsbolaget hade visserligen abonnemang med 10, 24 och 30 Mbit/s men alla var dyrare än Com Hem.

3.3 Gruppanslutningar för fast bredband

Gruppanslutning för bredband innebär att en bostadsrättsförening, hyresvärd, fastighetsägare, samfällighet eller byanät (fortsättningsvis ”fastighetsägare”) tecknar kollektivt avtal för bredband för samtliga hushåll i fastigheten (”slutkund”). Bredbandstjänster med gruppanslutning utgör en betydande andel av marknaden för fast bredband i Sverige. Enligt Svensk

telekommarknad första halvåret 2016 fanns 490 000 gruppanslutna bredbandsabonnemang den sista juni 2016, vilket är en ökning med 85 000 abonnemang sedan juni 2015. Gruppanslutningar utgör därmed omkring en femtedel av de privata bredbandsabonnemangen via fiber och kabel-tv.

Ur ett pris- och konsumentperspektiv finns viktiga skillnader mellan gruppanslutning och när en enskild slutkund köper motsvarande bredbandstjänst. PTS har därför tagit initiativ till en studie av gruppavtal inom ramen för årets prisrapport.¹³ Studien har genomförts via intervjuer med affärsansvariga för gruppanslutningar hos de sex största bredbandsleverantörerna. Intervjuerna genomfördes av konsulter på AB Stelacon i december 2016.

3.3.1 Förutsättningar för gruppanslutning

Gruppavtal tecknas som regel med exklusivitet för operatörens egen bredbandstjänst och slutkunden har då inte möjlighet att välja någon annan bredbandsleverantör. Telia och Telenor (Open Universe) kan som alternativ också erbjuda lösningar där slutkunden har möjlighet att välja bland flera bredbandsleverantörer.

Den vanligaste avtalsparten är bostadsrättsföreningar, men gruppanslutningar tecknas även med hyresvärdar och samfälligheter (t.ex. radhus- och villaföreningar). Det är även möjligt för byanät att teckna avtal för gruppanslutning, men de kan vid bidragsfinansierad utbyggnad vara förhindrade på grund av olika bidragsvillkor, exempelvis krav på att ett öppet nät måste tillhandahållas med flera tjänsteleverantörer.

Vid avtal om gruppanslutning är det alltså fastighetsägaren som är avtalspart till operatören, inte den enskilde slutkunden. Operatören skickar en månadsfaktura till fastighetsägaren, som i sin tur avgör hur kostnaden för slutkunderna ska fördelas. Hos bostadsrättsföreningar är det vanligt att samtliga medlemmar får ett generellt påslag på månadsavgiften för bostaden. Det finns dock möjligheten för bostadsrättsföreningen att ta hela eller delar av kostnaden inom föreningens budget. Beslutet om avtal för gruppanslutning och dess kostnader tas antingen vid styrelsemöte eller vid ordinarie eller extrainkallad föreningsstämma. Normalt kan en enskild medlem inte tacka nej eller säga upp avtalet, varken för tjänsten eller vid en eventuell avgiftshöjning. Det finns dock exempel där vissa hushåll har undantagits vid avtal om gruppanslutning. Detta skapar ofta problem för fastighetsägaren när det gäller

¹³ För mer information om metod och urval, se avsnitt 2.2.

efteranslutning av hushåll som i efterhand önskar få tillgång till avtalade bredbandstjänster.

Uppgifter om hur många slutkunder/bostadsinnehavare det krävs för att få tillräckligt goda ekonomiska förutsättningar för en gruppanslutning varierar stort. Operatörerna anger en praktisk gräns mellan 15 och 30 slutkunder beroende på framför allt geografiska förutsättningar. Avtal har dock tecknats med betydligt färre slutkunder. Det är stor skillnad på att ansluta byggnader som är belägna centralt i storstäder med god tillgång till fiber jämfört med mindre orter där fiber inte finns i lika stor utsträckning. I mindre orter kan det krävas fler slutkunder för att få till ett ekonomiskt fördelaktigt avtal på grund av dyrare nätanslutning.

Trenden enligt vissa operatörer är att gränsen för antalet slutkunder på sikt minskar då de större fastighetsägarna redan är bearbetade och låsta till befintliga avtal. För att slippa dyra efteranslutningar rekommenderas fastighetsägaren ofta att ansluta samtliga hushåll i en fastighet, även om inte alla hushåll väljer att använda avtalade tjänster.

En hyresvärd har andra förutsättningar att ta ut kostnaden på hyresgästerna än en bostadsrättsförening, men kan normalt höja hyran med hänvisning till höjt bruksvärde. Branschorganisationen Fastighetsägarna Stockholm har sedan 2007 en överenskommelse med Hyresgästföreningen om generell hyreshöjning med 42 kronor per månad om hyresvärderna installerar ett öppet nät som gör det möjligt för de boende att själva välja bredbandsleverantör och teckna avtal med vald leverantör ("öppet nät"). I maj 2014 tecknades ett kompletterande avtal med anledning av att hyresvärdar med mindre lägenhetsbestånd har svårt att få tillräckligt bra ekonomi för lösningar med öppna nät. Modellen innebär att hyresvärderna kan teckna avtal om gruppanslutning med bredband på minst 700 Mbit/s inklusive indragning av fastighetsnät och får därmed möjlighet att höja hyran med 225 kronor per månad. Till skillnad från en bostadsrättsförening med gruppanslutning kan en hyresgäst i detta fall tacka nej och slippa en hyreshöjning. Överenskommelsen gäller än så länge endast inom Stockholms stad. För att underlätta för medlemmarna har ramavtal¹⁴ tecknats med två internetoperatörer (Telia och Stockholms Stadsnät) samt två installationsföretag. Det är valfritt att avropa ramavtalet eller vända sig till annan operatör och installationsföretag.

Även för bostadsrättsföreningar tillhörande Riksbyggen eller HSB finns det ramavtal som kan avropas för gruppanslutning av bredband. Större byggbolag som exempelvis Skanska, Peab och JM har också ramavtal för gruppanslutning

¹⁴ <http://www.fastighetsagarna.se/stockholm/for-medlemmar/rekommendationer-och-policies/it-avtal>

som kan avropas av hyresvärdar och bostadsrättsföreningar vid nybyggnation. Även här är det frivilligt att avropa dessa ramavtal.

3.3.2 Många olika tjänster kan ingå i ett gruppavtal

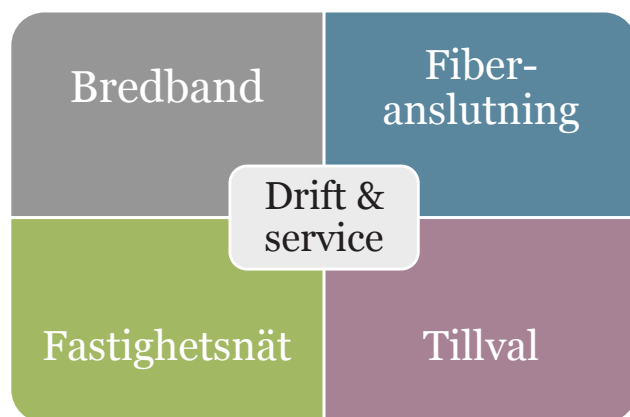
Vad som skall ingå i avtalet om gruppanslutning varierar stort beroende på vilka behov och önskemål som fastighetsägaren eller samfälligheten har. I en gruppanslutning för bredband ingår alltid nätanslutning och bredbandstjänst med förutbestämd hastighet till samtliga anslutna hushåll. Därefter kan fler tjänster och utrustning läggas till avtalet.

Slutkunden kan ofta välja mellan en rad olika tillval som exempelvis högre hastighet, telefoni, tv om det inte ingår, eller större kanalpaket när tv ingår. Dessa avtal tecknas direkt mellan slutkunden och operatören.

Avtalet kan utöver de tjänster som ingår också specificera vilka möjliga tillval och rabatter som slutkunder själva kan välja att avropa, exempelvis telefoni och tv-tjänster. Vid behov kan finansiering av investeringar i hårdvara och fastighetsnät ingå i avtalet. Nedan listas några punkter som påverkar avtalet och priset.

- Hur många hushåll ingår?
- Vilka tjänster är det som ingår?
 - bredband, telefoni, tv
 - hastighet på bredband
- Ska router och/eller tv-box ingå?
- Finns fastighetsnät?
 - Behöver fastighetsnätet uppgraderas?
- Finns tillgång till fiber?
- Skall avtal om drift och service ingå?
- Hur lång ska bindningstiden vara?

Figur 5 Tjänster som kan ingå i ett gruppavtal

Källa: PTS och Stelacon, 2016.

Operatören gör tillsammans med fastighetsägaren en behovsanalys. Som en första åtgärd kontrollerar operatören att det går att få leverans av fiber till önskad adress. Att det är en annan nätägare eller kommunikationsoperatör än den aktuella bredbandsleverantören är normalt sett inget hinder för att erbjuda gruppanslutning till fastighetsägare. Om bredbandsleverantören inte själv äger nätinfrastuktur hyrs oftast fiberkablar (s.k. svartfiber) så att egen aktiv utrustning (t.ex. switchar och routrar) kan användas för bredbandstjänsten. Om inte stadsnätet eller någon annan nätägare som finns lokalt kan, eller vill, leverera svartfiber på kommersiella villkor är det svårt att erbjuda fiberbaserade bredbandstjänster till byggnaden. I sådana fall kan det vara mer fördelaktigt för fastighetsägaren att välja en lösning med öppet nät via t.ex. det lokala stadsnätet.

3.3.3 Bindningstider och hastigheter

I grunden är det samma tjänster som ingår i gruppanslutningar som i operatörens ordinarie sortiment. Största skillnaden är att avtalet tecknas kollektivt med en avtalspart för flera slutkunder och över en längre avtalsperiod. Normalt ligger bindningstiden på tre till fem år men det förekommer avtal med både kortare och längre bindningstider. Långa bindningstider beror oftast på att man vill minska månadsavgiften i samband med större investeringar, exempelvis fiberanslutning. Det är dock sällan som bindningstiden idag överstiger fem år i nytecknade gruppavtal. Under bindningstiden kan en slutkund inte säga upp avtalet.

Det är fastighetsägaren som bestämmer vilken hastighet som skall ingå i avtalet för gruppanslutning. Viss skillnad förekommer mellan operatörerna, men normalt kan nedladdningshastigheter mellan 0,5 och 1000 Mbit/s väljas. Den vanligaste hastigheten i samband med gruppanslutning är 100 Mbit/s, antingen med 10 eller 100 Mbit/s uppladdningshastighet.

Operatörerna ser en tydlig trend som innebär att allt högre hastigheter kommer att erbjudas. Redan idag finns exempel (Bahnhof) på erbjudanden i Stockholmsområdet med 1000 Mbit/s som standard.

Bredband med lägre hastigheter (t.ex. under 10 Mbit/s) används vanligen som komplement till andra tjänster, exempelvis tv, och är då tänkta endast för grundläggande internetanvändning. Slutkunden har dock möjlighet att som tillval för egen del välja en högre hastighet.

3.3.4 Gruppanslutning ger fördelaktiga priser

Priset vid gruppanslutning är oftast mycket fördelaktigt för slutkunden: upp till halva priset för bredband om 100 Mbit/s jämfört med operatörernas ordinarie abonnemangspriser. Priserna varierar dock och beror på antalet slutanvändare och andra lokala förutsättningar, varför operatörerna har svårt att uppge några mer exakta jämförelsepriser. Priserna i storstäder med god tillgång till fiber är oftast lägre än i mindre orter med begränsad tillgång till fiber. Förklaringen till att lägre priser kan erbjudas vid gruppanslutning är en hög anslutningsgrad i kombination med att ingen individuell kundbearbetning behövs, samt att endast ett avtal och en faktura förenklar administrationen för operatören.

Priserna vid gruppavtal som tecknas med exklusivitet för operatörens egen bredbandstjänst är lägre än vid gruppavtal där slutkunden har möjlighet att välja flera bredbandsleverantörer.

Även tillvalstjänster som telefoni och tv som beställs direkt av slutkund är i de flesta fall rabatterade jämfört med operatörens ordinarie prislista.

3.3.5 Konsumentaspekter av gruppanslutning

Vid gruppavtal slipper slutkunden att teckna ett eget avtal om bredbandstjänst och får typiskt sett bredband med hög hastighet till en låg månadsavgift. Slutkunden kan i vissa fall behöva aktivera bredbandstjänsten, antingen genom att koppla en dator till befintligt bredbandsuttag, eller kontakta operatörens kundtjänst. Slutkunden kan oftast också välja mellan en rad olika rabatterade tillvalstjänster som beställs direkt av operatören med egna användaravtal. Exempel på sådana tillval är högre hastighet, ip-telefoni och tv-tjänster. Vanligtvis har tillvalen en månads uppsägningstid utan bindningstid. För

support eller felanmälan ska kunden vanligen vända sig direkt till operatören. Fastighetsägaren hanterar normalt inte support och felanmälan. Undantag är när fastighetsägaren själv sköter drift och service av fastighetsnätet.

Vid utflyttning ska tillval sägas upp och utrustning som tillhandahållits, t.ex. router eller tv-box, antingen återsändas eller lämnas till nästa bostadsinnehavare. Vanligtvis behöver inte någon aktivering av bredbandstjänsten göras i samband med inflyttningen. Den inflyttade får nödvändig information från fastighetsägaren angående tjänster som ingår i gruppanslutningen.

Slutkunden har vid gruppanslutning inte möjlighet att säga upp avtalade tjänster för egen del och inte heller att avstå från betalning av eventuell höjning av hyresavgift eller medlemsavgift. Slutkunden kan dock avstå från att aktivera och använda tjänsten.

Som konsument är det svårt att påverka innehållet i gruppavtalet eftersom det är fastighetsägaren som ingår avtalet. Det är viktigt att avtalsparten är transparent gentemot de boende, t.ex. genom att i god tid gå ut med information till boende, för att undvika dubbla avgifter på grund av kvarstående bindningstid. Andra frågor som är viktiga att tänka på inför gruppavtal om bredband:

- Vilken typ av gruppavtal är det frågan om (t.ex. exklusivitetsavtal eller ett öppet nät, där slutkund kan välja mellan flera olika bredbandsleverantörer)?
- Vilka tjänster ingår (t.ex. bredband, tv, telefoni)?
- Hur mycket lägre pris kan gruppavtal ge jämfört med individuellt tecknade avtal för slutkunderna?
- Tillkommer några andra avgifter?
- Hur lång är bindningstiden? (vanligast med 1-5 år)
- Vilken möjlighet finns det att som enskild stå utanför gruppavtalet?

3.4 Sampaketerade tjänster

3.4.1 Olika former av sampaketering

Sampaketering (engelska: *bundling*) innebär att flera tjänster säljs tillsammans i ett ”paket”. Begreppet kan avse flera olika typer av tjänstepaket.

Sampaketerat med elektroniska kommunikationstjänster: Den traditionella innebörden av ”smpaketering” är att två eller flera elektroniska kommunikationstjänster säljs tillsammans som ett erbjudande. Konsumenten får som regel endast en räkning och ett rabatterat pris jämfört med vad det skulle kosta att köpa de ingående tjänsterna separat. I dag marknadsförs inte färdigpaketerade tjänster i särskilt stor utsträckning på den svenska marknaden utan operatörerna erbjuder istället kunderna att själva kombinera tjänster utifrån sina egna önskemål om t.ex. hastighet för bredband och antalet tv-kanaler. Sådana kombinationer kan dock ändå betraktas som smpaketerade abonnemang eftersom de medför en rabatt och tjänsterna behandlas som en enhet av operatören med avseende på kundtjänst, fakturering osv.

Paket med två tjänster (t.ex. fast telefoni och fast bredband) benämns ofta *double play*, medan erbjudanden med tre tjänster (t.ex. fast telefoni, fast bredband och tv) kallas *triple play*. I flera EU-länder är det vanligt med smpaketeringar som innehåller fyra eller t.o.m. fem tjänster, men detta är ovanligt i Sverige.

Antalet smpaketerade abonnemang i Sverige uppgick till 1,5 miljoner i juni 2016 och 43 procent av alla fasta bredbandsabonnemang var del av en smpaketering vid denna tidpunkt. TeliaSonera, Com Hem och Telenor hade tillsammans 86 procent av alla smpaketerade abonnemang på den svenska marknaden i juni 2016.

Enligt vissa definitioner betraktas även abonnemang på mobila samtals- och datatjänster som en i form av smpaketering (nämligen mobil telefoni och mobilt bredband). Detta är en mycket vanlig form av tjänstepaket i Sverige och många andra länder.

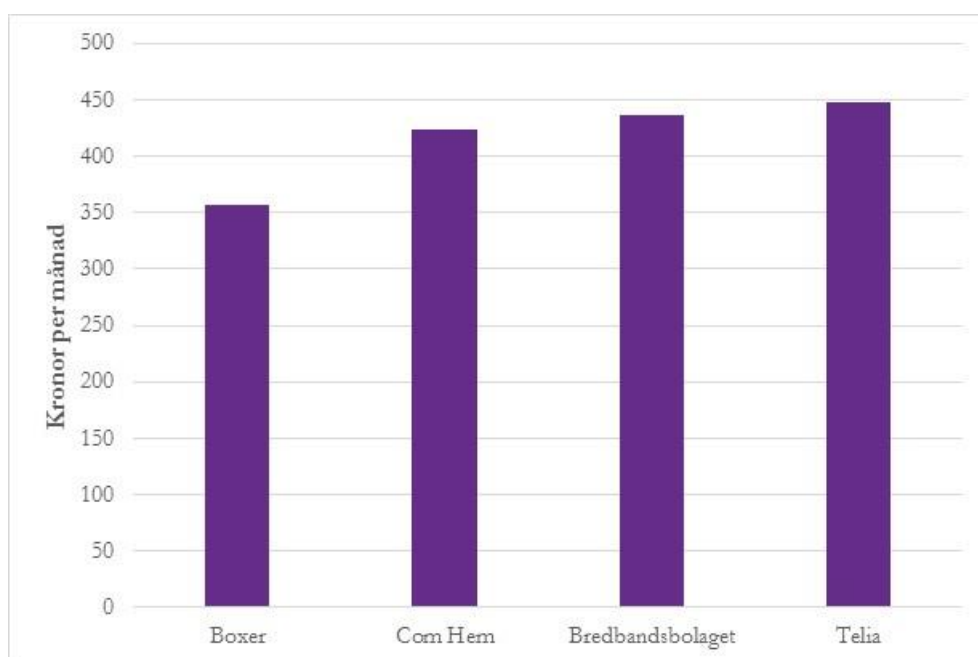
Smpaketering med innehållstjänster: De senaste åren har smpaketering av abonnemang med musik, video och andra innehållstjänster så som Netflix, HBO Nordic och Spotify ökat markant och de flesta stora mobiloperatörer erbjuder nu någon form av sådana erbjudanden. Denna typ av erbjudanden behandlas till viss del i avsnitt 3.1.2.

I avsnitt 3.4.2 nedan behandlas endast smpaketering av elektroniska kommunikationstjänster som levereras över fasta nät. Smpaketeringar med både fasta och mobila tjänster är ovanliga i Sverige. Prisuppgifterna i avsnittet är insamlade av PTS i juni 2016. I urvalet ingår inte paket med enstaka kanaler eller mycket snävt utbud.

3.4.2 Prisutvecklingen för smpaketerade tjänster

Fast bredband och fast telefoni är den vanligaste formen av smpaketering på den svenska marknaden, med 675 000 abonnemang i juni 2016. Boxer hade det billigaste priset, 357 kronor per månad, för ett abonnemang på fast bredband om minst 100 Mbit/s och fast telefoni i juni 2016 (se Figur 6). Medianpriset för denna typ av smpaketering var 446 kronor per månad.

Figur 6 Lägsta månadspris för fast bredband och fast telefoni

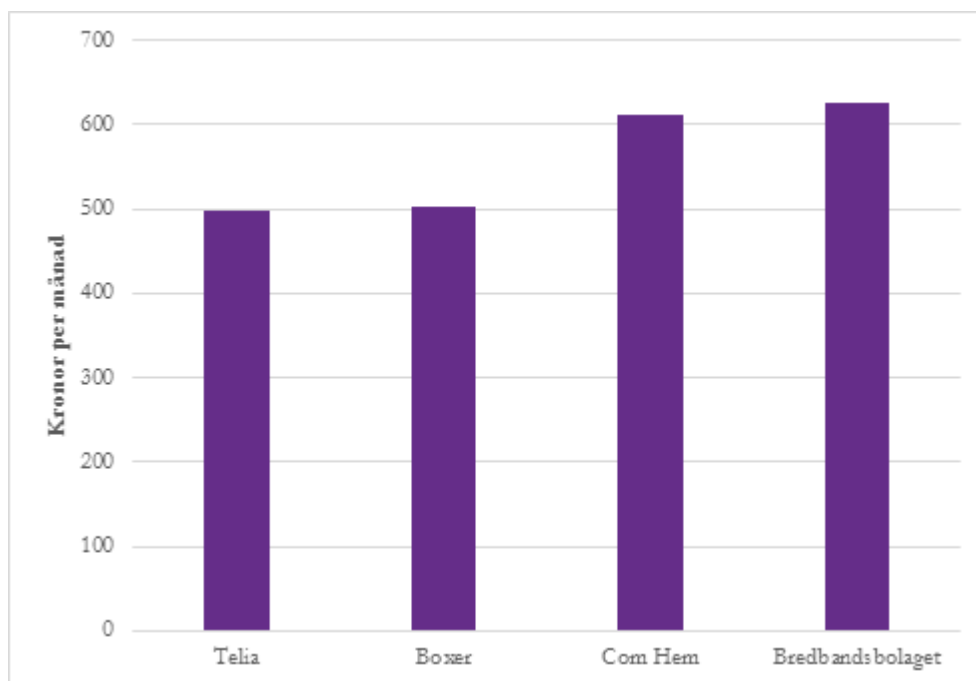

Källa: PTS, 2016.

Den näst vanligaste smpaketeringen i Sverige är *fast bredband, fast telefoni och tv*. I juni 2016 fanns 548 000 sådana abonnemang. När det gäller tv-tjänsten så skiljer sig kanalernas antal och innehåll mycket åt mellan olika kanalpaket, vilket försvårar prisjämförelser av *triple play*-erbjudanden. I det material som PTS har samlat in varierar antalet kanaler mellan 8 och 64 stycken.

Telia hade det billigaste paketet med fast bredband om minst 100 Mbit/s, fast telefoni och tv i juni 2016 (se Figur 7). Erbjudandet kostade 497 kronor per månad och innehöll 9 tv-kanaler. Den stora variationen i tv-tjänsten gör det mindre meningsfullt att återge ett medianpris för triple play.

Figur 7 Lägsta månadspris för fast bredband, fast telefoni och tv

Källa: PTS, 2016.

3.4.3 Konsumentaspekter av sampaketering

Sampaketering kan i många fall innebära en lägre total kostnad för kunden. Det kan också vara fördelaktigt med en enda faktura och en kundtjänst för flera tjänster. Men det kan samtidigt vara krångligt och ofördelaktigt att byta eller säga upp en av de sampaketerade tjänsterna. En indikation på detta är den stora andelen sampaketerade abonnemang där telefonitjänsten aldrig används. PTS statistik från december 2016 visar att 54 procent av konsumenterna inte använder en telefonitjänst som är sampaketerad med andra tjänster.

För konsumenterna är det också en risk att få alla tjänster levererade av samma operatör eftersom det kan vara svårt att bryta ett sampaketerat abonnemang om kunden t.ex. är missnöjd med en av tjänsterna. Därför är formuleringarna i avtalet extra viktiga när man ska teckna sampaketerade abonnemang. Sampaketering kan även minska överskådligheten och göra det svårare för konsumenten att jämföra olika erbjudanden. I de flesta fall blir tjänsterna var för sig dyrare än totalkostnaden för ett sampaketerat abonnemang, men i de fall där det inte går att köpa tjänsterna enskilt från operatören går det inte heller att räkna ut hur stor rabatten egentligen är.

När man väljer en smpaketerad tjänst är det viktigt att undersöka vad det skulle kosta att, om möjligt, köpa tjänsterna separat och hur det fungerar om man skulle vilja byta leverantör för en eller fler av tjänsterna. Just för smpaktering är det ännu viktigare med möjlighet att enkelt byta, eftersom det är flera tjänster och därmed svårare att tillgodogöra sig information om tjänsternas egenskaper. Dessutom kan avtalens löptid vara olika.

3.5 Mobilt bredband

3.5.1 Prisutvecklingen för mobilt bredband

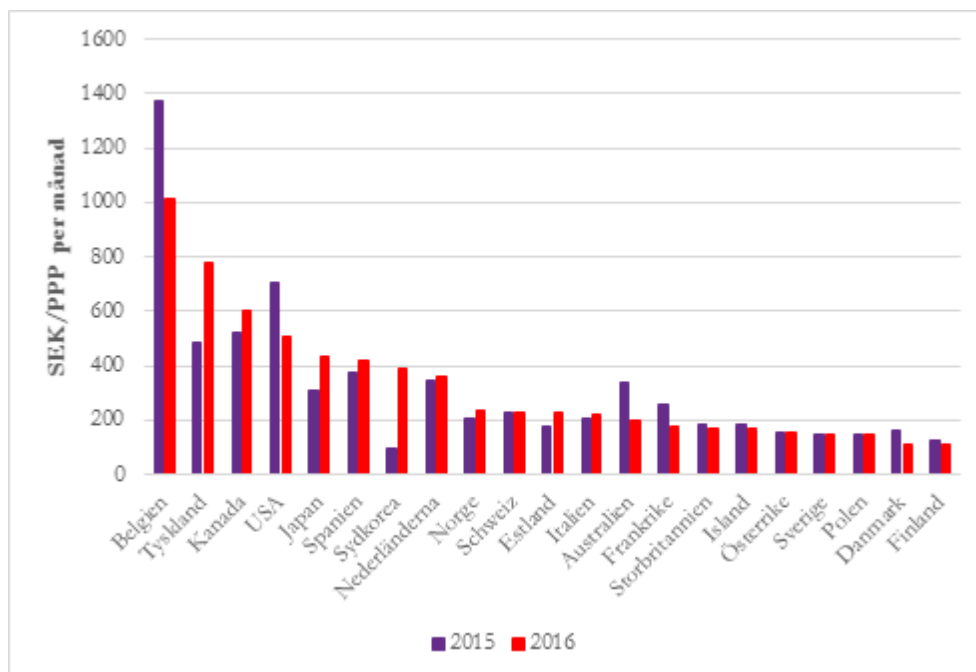
Alla prisuppgifter för mobilt bredband som fristående tjänst (t.ex. via laptop eller surfplatta, där endast datatrafik ingår) baseras på data från Teligen. Kampanjpriser ingår inte i prisuppgifterna. Erbjudanden från åtminstone de två största operatörerna i varje land ingår. För Sveriges del finns abonnemang från Telia, Telenor och Tele2. Dessa operatörer hade tillsammans 65 procent av abonnemangen på den svenska privatmarknaden i juni 2016. Inga abonnemang från Hi3G (med varumärkena Tre och Hallon), som har flest privataabonnemang på mobilt bredband som fristående tjänst i Sverige¹⁵, finns med i Teligens databas.

I Teligens databas finns inte större priskorgar än 10 Gbyte per månad men korgen med 10 Gbyte data är den som stämmer bäst med svenska konsumenters användarmönster. Den genomsnittliga mängden förbrukad data per månad för ett privataabonnemang på mobilt bredband som fristående tjänst var 13 Gbyte första halvåret 2016.¹⁶

Figur 8 nedan visar en internationell jämförelse av det lägsta månadspriset på mobila bredbandserbjudanden med minst 10 Gbyte data per månad.

¹⁵ Svensk telekommarknad första halvåret 2016, PTS-ER-2016:30.

¹⁶ Ibid.

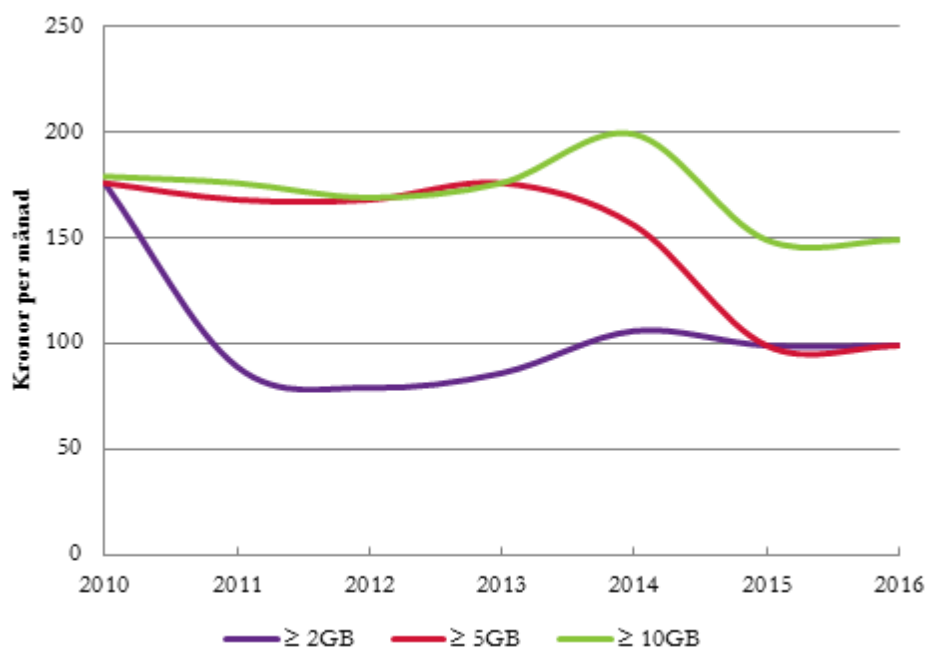
Figur 8 Lägsta månadspris på mobilt bredband (fristående tjänst) 10 GByte

Källa: PTS och Teligen, 2016.

Sverige hade det fjärde billigaste erbjudandet under 2016, vilket är samma placering som 2015. Lägsta priset bland erbjudandena i Sverige hade ett abonnemang från Tele2 som kostade 149 kr per månad. Abonnementet innehöll 20 Gbyte per månad och är samma erbjudande och pris som var billigast 2015. Bland de abonnemang som var billigare än det svenska innehöll det danska mindre data (10 Mbyte) medan det finländska hade obegränsad datamängd.

För erbjudanden med 5 Gbyte data eller per månad hamnar Sverige på andra plats av 15 länder, vilket är samma placering som 2015. Det billigaste svenska abonnemanget kostade 99 kr hos Tele2 och innehöll 5 Gbyte per månad. Priset och abonnemanget är detsamma som var billigast 2015. Det billigaste svenska abonnemanget med en datamängd om minst 2 Gbyte per månad 2016 var samma Tele2-abbonemang som var billigast i kategorin 5 Gbyte.

Figur 9 visar lägsta priset för svenska abonnemang på mobilt bredband som fristående tjänst med minst 2, 5 respektive 10 Gbyte per månad.

Figur 9 Prisutvecklingen för mobilt bredband (fristående tjänst) i Sverige

Källa: PTS och Teligen, 2016.

Teligen's databas innehåller bara ett fåtal abonnemang på mobilt bredband som fristående tjänst med mer än 10 Gbyte per månad. PTS har därför gjort en kompletterande jämförelse av priserna på svenska abonnemang med större datamängder. Resultatet redovisas i Figur 10. I figuren redovisas lägsta abonnemangspris under 2015 och 2016 för olika datanivåer.¹⁷ Prisjämförelsen avser ordinarie pris per månad, och rabatterat pris i början av abonnemangsperioden ingår således inte.

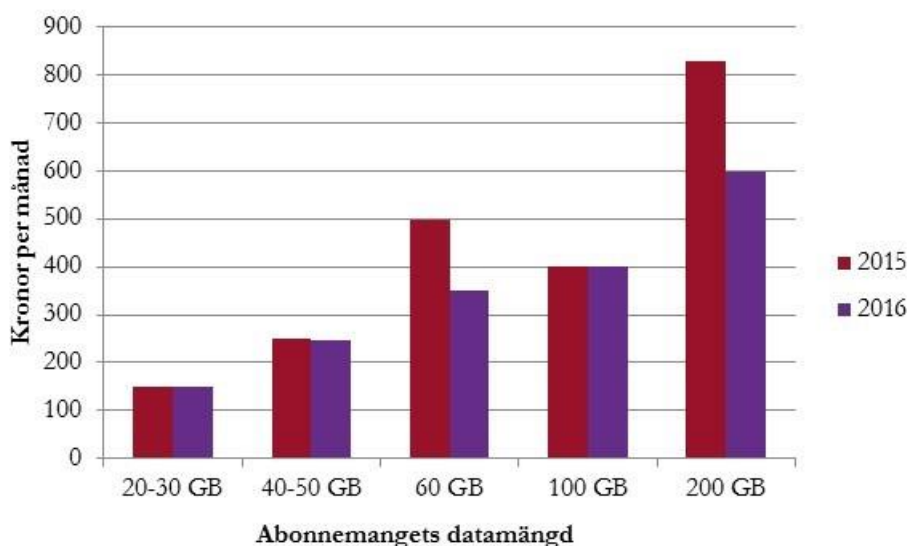
Det har inte skett några större förändringar i operatörernas prissättning mellan 2015 och 2016. Abonnemang på ca 20-30 Gbyte kostar som lägst 149 kr och som högst 249 kr (299 kr 2015). För nästa abonnemangsnivå (40-50 Gbyte) är prisspannet mellan 245 och 349 kr (249 kr - 399 kr). Endast Tele2 och Tre erbjuder mobilt bredband över 50 Gbyte. Tre har sänkt priset på 60 Gbyte-

¹⁷ Prisstudien avser aktuella prislistor sista kvartalet 2015 och 2016 för Telia, Tele2, Tre, Telenor, AllTele, Bredbandsbolaget, Halebop och Hallon.

abonnemanget till 349 kr (499 kr). Abonnemanget med 200 Gbyte har blivit betydligt billigare; från 829 kr 2015 till 599 kr 2016.

Prissättningen varierar mellan operatörerna, och det är t.ex. möjligt att köpa ett abonnemang på 60 Gbyte av Tre till samma pris som ett 40 Gbyte-abonnemang från Telia. Den konsument som vill uppgradera sitt abonnemang från 20 till 40 Gbyte betalar i genomsnitt 100 kr. Fördubblad datamängd innebär alltså inte fördubblat pris för konsumenten. Operatörernas prissättning visar snarare att ju större dataabonnemang man köper desto lägre blir snittpriset per Gbyte.

Figur 10 Prisjämförelse av svenska abonnemang på mobilt bredband (fristående)

Källa: PTS, 2016.

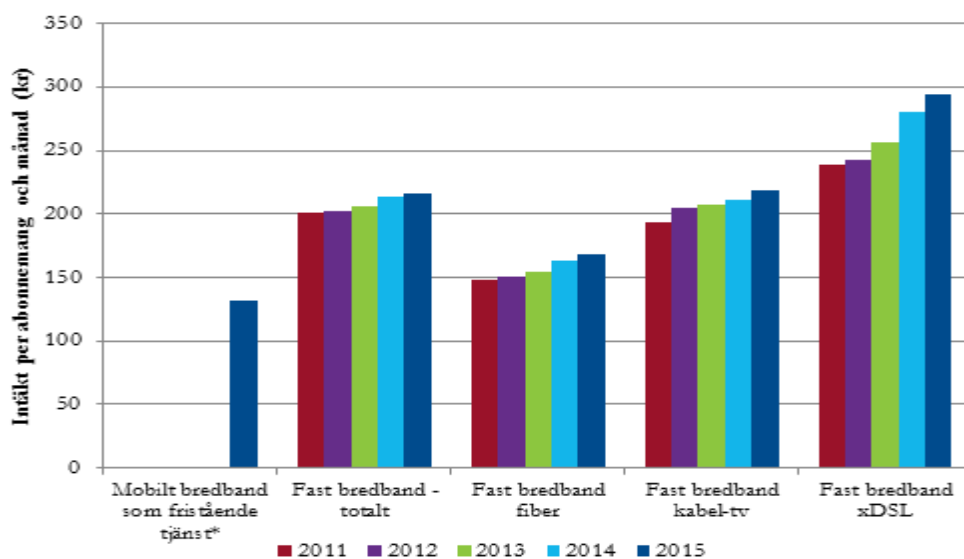
3.5.2 Intäktsutvecklingen för fast och mobilt bredband

Intäkterna från både fast och mobilt bredband ökar trendmässigt i Sverige.

Den genomsnittliga intäkten för ett abonnemang på mobilt bredband som fristående tjänst var 132 kr per månad under första halvåret 2016. På grund av att PTS har ändrat frågan i datainsamlingen för denna variabel är det svårt att jämföra intäkten med tidigare års värden.

Genomsnittsinkomsten för ett abonnemang på fast bredband (samtliga tekniker¹⁸) var 215 kronor per månad under 2015, en ökning med 2 kronor jämfört med året innan.¹⁹ En förklaring till att den genomsnittliga intäkten för abonnemang på fast bredband ökar är den ökade försäljningen av abonnemang med höga hastigheter (som typiskt sett är dyrare) samt att operatörer uppgraderat hastigheten hos befintliga abonnemang och i samband med detta höjt månadsavgiften. Genomsnittsinkomsten för ett abonnemang på fast bredband skiljer sig mellan olika tekniker. Den lägsta genomsnittsinkomsten för fast bredband var från abonnemang via fiber och fiber-LAN och den uppgick till 168 kr per månad, en ökning med 5 kr. Genomsnittsinkomsten för ett abonnemang på fast bredband via kabel-tv uppgick till 218 kr per månad vilket var en ökning med 7 kr. För ett abonnemang på fast bredband via xDSL ökade genomsnittsinkomsten med 14 kr och uppgick till 294 kr per månad.

Figur 11 Genomsnittlig intäkt från abonnemang på fast och mobilt bredband

* Värdet avser första halvåret 2016

Källa: PTS, *Svensk telekommarknad 2015 och Svensk telekommarknad första halvåret 2016*.

¹⁸ Med fast bredband avses här följande: fiber- och fiber-LAN, kabel-tv och xDSL samt även fast radio, satellit och övrig fast bredbandsanslutning.

¹⁹ Intäkterna i detta avsnitt redovisas i löpande priser exklusive moms. Intäkter från andra tjänster som är sampekterade med bredband ingår inte.

3.6 Mobila samtals- och datatjänster

3.6.1 Genomsnittsanvändaren av mobila samtals- och datatjänster

Enligt Svensk telemarknad första halvåret 2016²⁰ genererade privatkunder genomsnitt 61 mobilsamtal per månad. Genomsnittsanvändaren skickade också 102 sms och 4 mms per månad. Den genomsnittliga mängden datatrafik per abonnemang och månad för mobilt bredband som tilläggstjänst (i praktiken en smart telefon) uppgick till 3,9 Gbyte för privatpersoner.²¹

3.6.2 Priskorgar för mobila samtals- och datatjänster

Alla internationella prisuppgifter för mobila samtals- och datatjänster (via mobiltelefon) är hämtade från Teligen. Månadspriset inkluderar abonnemangsavgifter, anslutningsavgifter m.m. utslaget på tre år. De svenska operatörerna som ingår i urvalet är Telia och Tele2 (inklusive Comviq), vilka tillsammans hade 65 procent av abonnemangen på privatmarknaden i juni 2016.²²

I denna rapport har PTS valt att använda OECD:s priskorgar. Mer detaljerad information om urval och priskorgar finns på OECD:s hemsida²³. Priskorgen för en användare som ringer 100 mobilsamtal, skickar 140 sms och använder 2 Gbyte data per månad är den korg som stämmer bäst överens med det genomsnittliga användarmönstret i Sverige.

3.6.3 Prisutveckling för mobila samtals- och datatjänster

Figur 12 visar det lägsta priset för erbjudanden som motsvarar korgen med 100 samtal, 140 sms och 2 Gbyte data per månad. Liksom året innan var det endast Finland hade ett billigare erbjudande än Sverige 2016. Det lägsta priset i Sverige var 145 kr per månad för ett abonnemang hos Tele2 (Comviq fastpris 1 Gbyte, där 1 Gbyte extra surf köpts till). Samma abonnemang var billigast i Sverige under föregående år och även priset var detsamma.

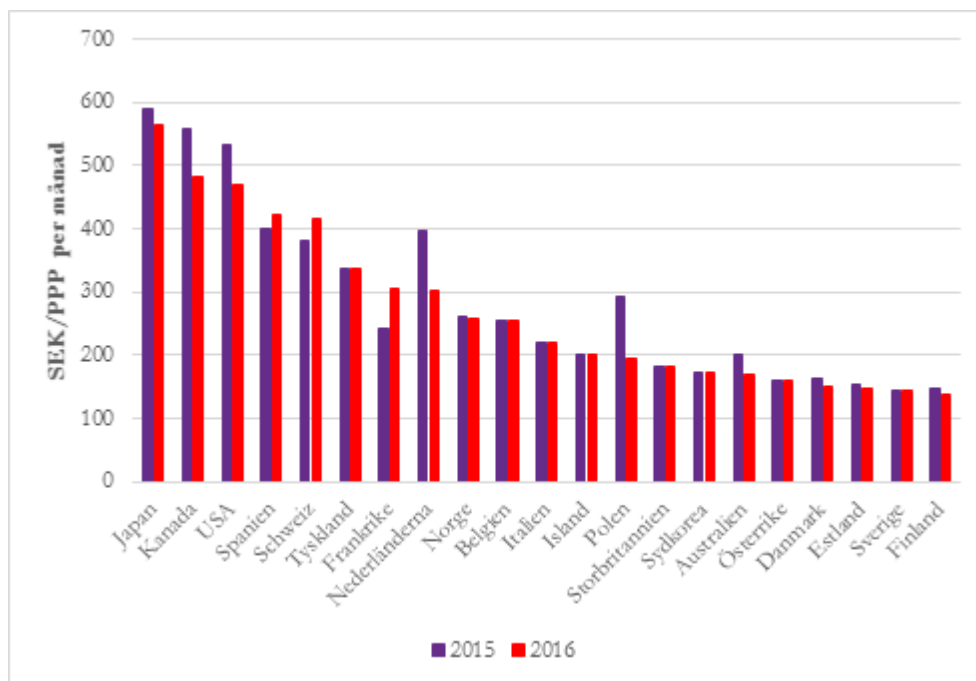
²⁰ Svensk telemarknad första halvåret 2016, PTS-ER-2016:30.

²¹ Ibid.

²² Svensk telemarknad, första halvåret 2016, PTS-ER-2016:30.

²³ <http://www.oecd.org/sti/broadband/48242089.pdf>

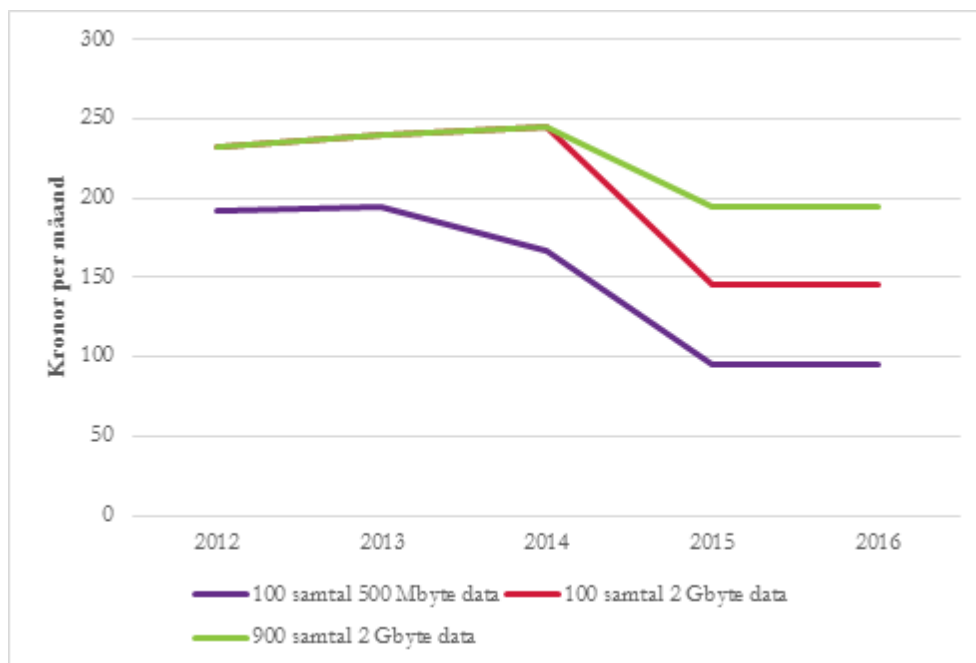
Figur 12 Lägsta månadspris på mobilabonnemang med minst 2 Gbyte och 100 samtal

Källa: PTS och Teligen, 2016.

Abonnemang med fast pris för en viss mängd data, samtalsminuter och sms ("flat rate") är den dominerande formen av mobilabonnemang i Sverige och de flesta andra länder inom OECD.

Figur 13 visar hur priset på de billigaste svenska abonnemangen på mobila samtals- och datatjänster har utvecklats sedan 2012. Priserna 2016 ligger kvar på samma nivå som föregående år och liksom då är det abonnemang hos Tele2 (Comviq) som är billigast i alla tre kategorier. Det billigaste erbjudandet med minst 100 samtal och 500 Mbyte data per månad (95 kr) var samma abonnemang som det billigaste med 100 samtal och 2 Gbyte per månad (145 kr). Prisskillnaden beror på att extra data har köpts till för att få 2 Gbyte data.

Figur 13 Prisutvecklingen för mobila samtals- och datatjänster i Sverige 2012-2016

Källa: PTS och Teligen, 2016.

I Teligens databas för 2016 finns inte några rena samtalsabonnemang från svenska mobiloperatörer. Idag är det också sällsynt med nyförsäljning av mobilabonnemang utan datapott i Sverige. Mot bakgrund av detta redovisas inte prisutvecklingen för rena samtalsabonnemang i den här rapporten. Antalet abonnemang på enbart mobila samtalstjänster har sjunkit stadigt de senaste tio åren och i juni 2016 fanns 1,9 miljoner privata abonnemang av denna typ i Sverige. Omkring 75 procent av dessa abonnemang var kontantkort.

3.6.4 Prisjämförelse av svenska operatörers mobila samtals- och datatjänster

Teligens databas innehåller ett urval av abonnemang som ger en begränsad bild av situationen på den svenska marknaden. Därför har PTS gjort en kompletterande jämförelse av fastprisabonnemang hos de största svenska mobiloperatörerna (Telia, Tele2, Tre och Telenor) samt deras varumärken (Halebop, Vimla, Comviq och Hallon) mellan 2015 och 2016.²⁴ Samtliga operatörers fastprisabonnemang har obegränsat antal samtal och sms/mms,

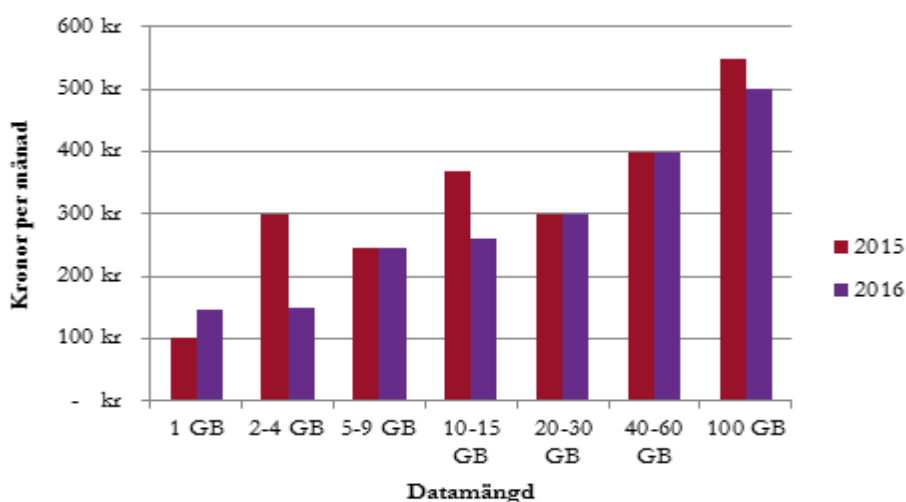
²⁴ Jämförelsen genomfördes under fjärde kvartalet 2015 och 2016, med operatörernas prislister som underlag.

och inkluderar inte tilläggstjänster. Jämförelsen exkluderar eventuella rabatter som erbjuds en inledande period efter att abonnemanget tecknats. Priserna redovisas utifrån abonnemangens marknadsförda datamängd och tar därmed inte hänsyn till att det i vissa fall kan bli billigare att t.ex. köpa ett abonnemang med 1 Gbyte och sedan köpa till 1 Gbyte extrasurf än det skulle vara att köpa ett abonnemang med 2 Gbyte per månad.

Operatörerna paketerar tjänsterna utifrån ett liknande koncept med olika datanivåer, från liten dataförbrukning till storanvändaren. Dock varierar det mellan operatörerna vad som räknas in i dessa begrepp. Telia, Tele2, Telenor och Tre erbjuder abonnemang med upp till 100 Gbyte data, medan Halebop, Vimla, Comviq och Hallon har abonnemang med som mest 22 Gbyte. För samtliga gäller att ju mer mobildata kunden köper desto billigare blir priset per Gbyte. Utvecklingen mellan 2015 och 2016 präglas av att operatörerna har ökat mängden data för de lägre datanivåerna, och i flera fall sänkt priserna på abonnemangen.

I Figur 14 redovisas lägsta pris på mobila samtals- och dataabonnemang från 1 Gbyte, uppdelade på sju datamängdsnivåer 2015 och 2016.

Figur 14 Prisutveckling på mobila samtals- och datatjänster hos de största operatörerna i Sverige 2015-2016

Källa: PTS, 2016.

Trenden mellan 2015 och 2016 är övervägande positiv. Priset har sjunkit i tre av kategorierna (2-4 Gbyte, 10-15 Gbyte, 100 Gbyte) medan det var oförändrat i två (5-9 Gbyte, 20-30 Gbyte) och ökade i två (1 Gbyte, 40-60 Gbyte). I två av

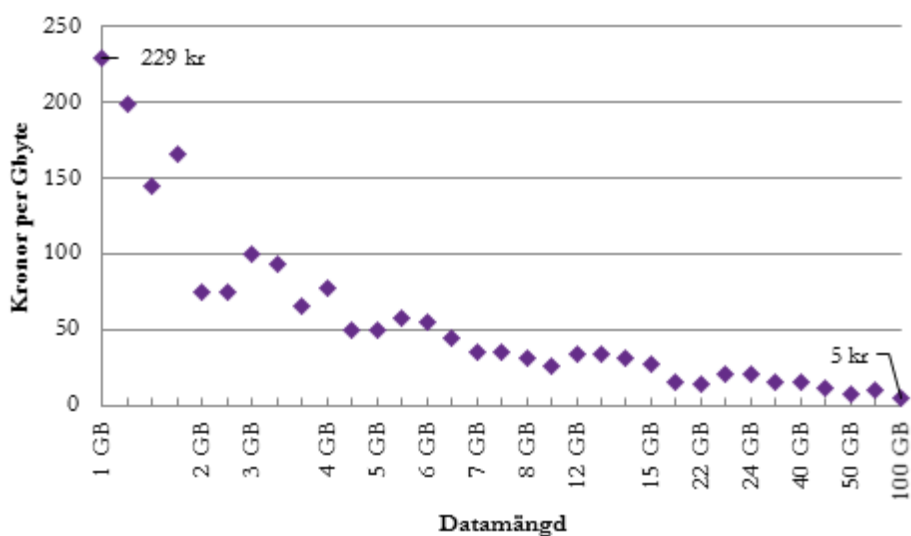
kategorierna (2-4 Gbyte och 10-15 Gbyte) minskade lägsta priset med mer än 25 procent.

Vad kostar mobildata?

Ett annat sätt att visa kostnaden för data är att räkna ut snittpriset per Gbyte utifrån operatörernas abonnemangspriser och inkluderad datamängd.²⁵ Som tidigare nämnts i rapporten påverkas priset per Gbyte av hur stort datapaket kunden köper. Ju större datapaket desto lägre snittpris per Gbyte. Det dyraste abonnemanget med 1 Gbyte kostar 229 kr (lägsta 145 kr), vilket ska jämföras ca 5 kr per Gbyte vid köp av Tele2:s abonnemang med 100 Gbyte.

Figur 15 redovisar svenska mobilabonnemang med 1-100 Gbyte och motsvarande pris per Gbyte.

Figur 15 Pris per Gbyte för mobilabonnemang hos svenska operatörer 2016

Källa: PTS, 2016.

Det går även köpa till extra mobildata om surfpotten tar slut. Vissa operatörer erbjuder upp till 20 Gbyte extra data. Högsta pris för 1 Gbyte extra data är 99 kr och lägsta är 45 kr. De större paketen med extra data är förhållandevis dyra,

²⁵ Prisstudien avser aktuella prislistor i november 2016 för Telia, Tele2, Tre, Telenor, Halebop, Vimla, Comviq och Hallon.

och för storförbrukaren är det mer ekonomiskt lönsamt att uppgradera till ett större abonnemang eller byta till en annan operatör. 20 Gbyte extra data hos Tre och Telenor kostar 17 kr per Gbyte, vilket kan jämföras med Tele2:s 20 Gbyte-abbonemang (15 kr) eller Vimlas 22 Gbyte-abbonemang (14 kr).

3.6.5 Prisutveckling på internationella roamingtjänster

Priserna för att använda mobiltelefonitjänster utomlands har reglerats på EU-nivå sedan 2007. Regleringen innebär att det finns bestämmelser för hur mycket samtals-, sms- och datatjänster får kosta när man befinner sig i en annan operatörs nät (s.k. roaming) i EU. Pristaken har därefter sänkts kontinuerligt enligt en viss trappa. Dessa priser kallas med ett gemensamt namn för eurotaxa. Förutom den reglerade eurotaxan för olika typer av roamingtjänster i EU kan abonnenten välja att komma överens med sin operatör om ett annat pris, här kallat alternativa taxor. Med alternativ taxa avses priser som gäller i Europa som erbjuds av operatörerna utöver de reglerade roamingpriserna (eurotaxan). Det kan till exempel handla om ett erbjudande att betala ett fast pris för roaming per dag och då få utnyttja en eller flera typer av tjänster upp till ett visst belopp. En annan typ av erbjudande på marknaden är att konsumenten får utnyttja en eller flera typer av roamingtjänster till samma pris som hemma i Sverige om man betalar en högre startavgift per samtal. Med hjälp av statistik från BEREC har PTS analyserat prisbilden för denna typ av tjänster och jämfört med föregående års priser. Statistiken baseras på uppgifter som inhämtats från de största mobiloperatörerna i samtliga EU-länder. PTS kan konstatera att alla reglerade svenska priser ligger under det lagstadgade takpriset. Det genomsnittliga priset för utgående roamingsamtal med alternativ taxa överstiger däremot pristaket.

År 2015 kom en ny förordning med regler för internationell roaming inom EU.²⁶ Syftet med regleringen är att avskaffa tilläggsavgifter för roaming inom EU per den 15 juni 2017. Konsumenter ska således inte debiteras några tilläggsavgifter utöver det nationella slutkundspriset för samtal, sms och data oavsett var de befinner sig inom unionen, så länge användningen är periodisk.

Den 30 april 2016 infördes nya EU-regler om internationell roaming, som ett steg på vägen för att avskaffa tilläggsavgifterna. Under en övergångsperiod får operatörerna ta ut en extraavgift utöver kostnaden du har i Sverige. Att ringa ett samtal inom EU får från och med den 30 april kosta högst 2,21 kronor per minut. Även kostnaden för sms och datatrafik sänks. Den 6 januari 2017 träder en ny förordning i kraft som begränsar den högsta tilläggsavgift som en mobiloperatör får ta ut i slutkundsledet för att ta emot roamingsamtal inom

²⁶ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2015/2120
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=CELEX%3A32015R2120>

EU.²⁷ Den nya avgiften är i förordningen fastställd till 0,0108 euro per minut, vilket motsvarar 0,1239 SEK (inkl. moms). För beräkning av avgiften i SEK används växelkursen 9,1803 som publicerades i Europeiska unionens officiella tidning 3 maj 2016.

När roamingavgifterna har avskaffats ska konsumenterna och övriga slutanvändare ha rätt till en *skälig användning* enligt de nya reglerna. Detta för att de nya reglerna inte ska kunna missbrukas. Exempelvis ska det inte vara möjligt för en svensk slutanvändare att använda sitt svenska abonnemang permanent i ett annat EU-land. För att avgöra vad *skälig användning* är togs en genomförandeförordning fram i december 2016. Förordningen innehåller riktlinjer för normal användning av roamingtjänster,²⁸ samt metodik för bedömning av hållbarheten vad gäller avskaffande av tilläggsavgifter för roaming i slutkundsledet. Skälig användning har inte begränsats till något visst belopp eller viss mängd samtal, sms eller data. I stället ska operatörerna bedöma om roamingen är periodisk eller permanent (missbruk), genom att titta på slutanvändarens användningsmönster. Förordningen ska tillämpas från och med den 15 juni 2017.

Föreskrifterna reglerar även hur operatörerna ska gå tillväga när/om de inte skulle få kostnadstäckning när de tillhandahåller roaming, dvs. om de priser de får betala på grossistnivå är högre än de (nationella) priser de kan ta ut av sina slutkunder. De ska t.ex. vid ansökan om att få ta ut tilläggsavgifter, för att på så sätt få kostnadstäckning, vända sig till regleringsmyndigheten (PTS) som sedan baserat på de uppgifter som operatören ska kunna uppvisa ska besluta om operatören ska få ta ut extra avgifter eller inte.

PTS ska i egenskap av regleringsmyndighet säkerställa att reglerna följs och årligen informera kommissionen om tillämpningen av dem. PTS har, via arbete inom BEREC, bidragit till arbetet med att ta fram underlag på uppdrag av kommissionen.

Roamingsamtal hos svenska operatörer

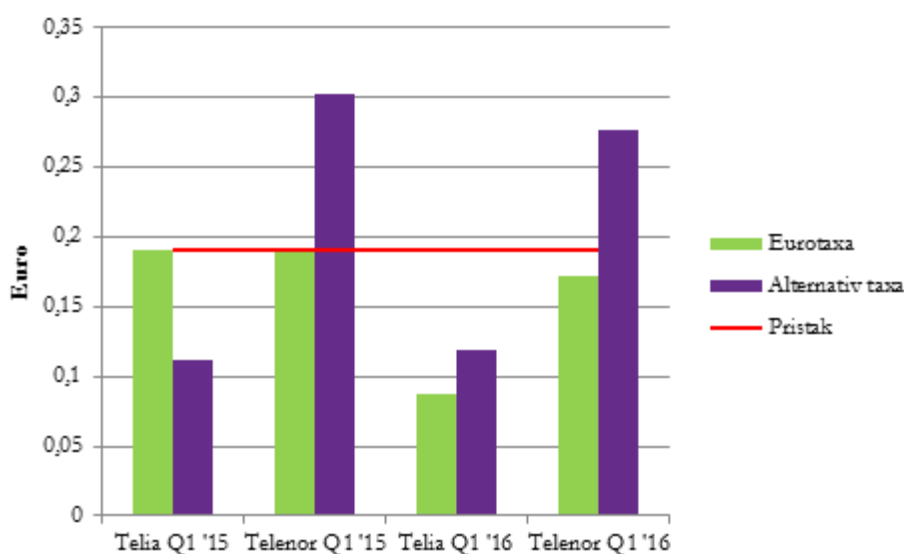
Figur 16 nedan visar priserna för svenska konsumenters utgående roamingsamtal med svenska operatörer inom Europa för första kvartalet 2015 och 2016. För Tele2 fanns inte uppgifter tillgängliga när rapporten skrevs och Tre har inte någon alternativ taxa och därför ingår inte dessa operatörer. Telenor är liksom i förra årets rapport fortsatt dyrast med sin alternativa taxa

²⁷ Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2016/2292
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/ALL/?uri=CELEX:32016R2292>

²⁸ Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2016/2286
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=CELEX:32016R2286>

som överstiger såväl avgiftstaket som den reglerade eurotaxan. PTS kan konstatera att konsumenter som gjort aktiva val och tecknat särskilda avtal med operatörerna i genomsnitt betalar mer för dessa tjänster än om de inte tecknat avtal.

Figur 16 Jämförelse av eurotaxan, alternativa taxor och avgiftstaket

Källa: BEREC, 2016.

Anledningen till att roamingtjänster ofta är dyrare är att kunden inte befinner sig i sin operatörs hemmanätverk och att operatören därför måste betala den utländska operatör vars nätverk kunden använder.

De svenska operatörerna har ändrat sina roamingpriser i samband med att de nya reglerna trädde i kraft.

I december 2015 tog Telia bort roamingavgifterna för samtal, sms, mms och surf i Norden och Baltikum. Erbjudandet gäller för svenska abonnenter och innebär att abonnemangets prislista är giltigt även utanför landsgränserna.

Telenor erbjuder med sina Frihet-abonnemang konsumenterna att surfa i EU utan extra kostnad. Erbjudandet avser även samtal, sms och mms.

Tre har justerat sina utlandspriser till 50 öre per Mbyte, 50 öre per samtalsminut och SMS för 20 öre.²⁹

Tele2 har ökat mängden data och sänkt priserna på datapaketerna inom EU. Enligt operatörens webbsida har de sänkt taxan för samtal, SMS och data med över 70 procent inom EU och Norge.³⁰

3.6.6 Intäktsutveckling för mobila samtals- och datatjänster

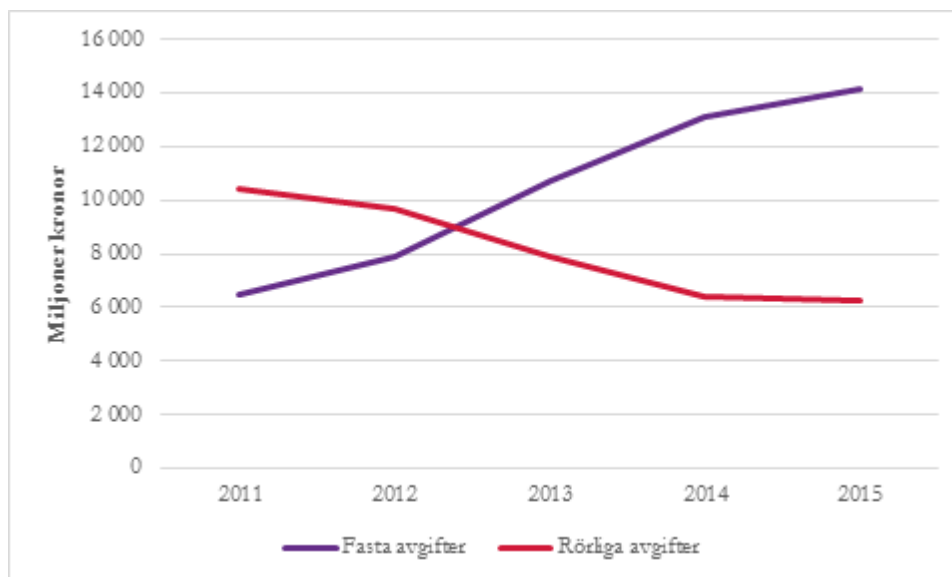
I detta avsnitt redovisas utvecklingen av operatörernas intäkter för mobila samtals- och datatjänster. Genomsnittsintäkten för ett abonnemang på mobila samtals- och datatjänster var 150 kronor per månad under 2015, en ökning med 5 kronor jämfört med året innan. Ökningen över tiden kan till stor del förklaras av att det i abonnemangen ingår allt mer data, samtal och sms.

På privatmarknaden ökade mobiloperatörernas intäkter från fasta avgifter med 8 procent, från 13,1 miljarder kronor 2014 till 14,1 miljarder kronor 2015. Samtidigt minskade intäkterna från rörliga avgifter med 3 procent, från 6,4 miljarder kronor till 6,3 miljarder kronor. Mellan 2014 och 2015 steg de fasta avgifternas andel av de totala intäkterna på privatmarknaden från 67 procent till 69 procent. Denna utveckling beror på att allt fler konsumenter har abonnemang med ett fast pris för en viss mängd data, samtalsminuter, sms och mms. Mobilabonnemang av denna typ har ersatt äldre abonnemang där kostnaden berodde på hur mycket samtalsminuter, sms, mms och data som konsumenten förbrukade.

²⁹ <https://www.tre.se/privat/kundservice/roaming/>

³⁰ http://www.tele2.se/utlandspriser/#eu_8420

Figur 17 Intäkter från mobilabonnemang: andel fasta och rörliga avgifter

Källa: PTS, Svensk telekommarknad 2015.

4 Bilagor

4.1 Växelkurser

I Prisrapporten 2016 har PTS använt samma metod och källor för att beräkna köpkraftsjusterade priser i svenska kronor (SEK/PPP) som Teligen använder för att beräkna priser i köpkraftskorrigerade amerikanska dollar. De nominella växelkurser som ligger till grund för beräkningarna är hämtade från Oanda (oanda.com) och baseras på ett genomsnitt för perioden 1 februari - 31 augusti 2016. Genomsnittskurserna har sedan köpkraftskorrigerats med hjälp av senast tillgängliga (augusti 2016) relativa prisnivåer från OECD. De köpkraftsjusterade växelkurserna för varje land i studien framgår av tabellen nedan.

Land	Valuta	SEK/PPP
Australien	AUD	5,7044
Belgien	EUR	10,1613
Danmark	DKK	1,0823
Estland	EUR	15,0781
Finland	EUR	9,2559
Frankrike	EUR	10,5038
Island	ISK	0,0568
Italien	EUR	10,9981
Japan	JPY	0,0780
Kanada	CAD	6,9277
Nederländerna	EUR	10,1613
Norge	NOK	0,8664
Polen	PLN	4,8732
Schweiz	CHF	6,3300
Spanien	EUR	12,4646
Storbritannien	GBP	12,2670
Sverige	SEK	1,0000
Sydkorea	KRW	0,0086
Tyskland	EUR	11,1291
USA	USD	9,1759
Österrike	EUR	10,6232